



Traject Begaafdheidscoördinator

Overzicht modules

Dr. Sabine Sypré

PhD in psychology

ECHA-Specialist in Gifted Education



INHOUD

1	Programma overzicht.....	6
	8 verplichte modules	6
	5 keuzemodules.....	6
	Praktisch.....	7
	Studiebelasting	8
	Certificaat.....	8
	Coördinator traject.....	8
	Planning en locatie	8
	Tarieven	8
2	Modules details	10
2.1	Verplichte modules.....	10
2.1.1	Begaafdheidsmodellen: van theorie naar praktische toepassing.....	10
2.1.2	Beleid op leerlingenbegeleiding met focus op CSF leerlingen.....	12
2.1.3	Signaleren van begaafdheid: leerkenmerken herkennen.....	14
2.1.4	(Geen) kenmerk van begaafdheid?	15
2.1.5	Emotionele en sociale ontwikkeling van cognitief begaafde kinderen.....	18
2.1.6	Versnellen bij begaafde leerlingen: feiten, fabels en praktische aanpak	19
2.1.7	Onderwijsaanpassingen voor CSF leerlingen.....	21
2.1.8	Signaleren, compacten en verrijken in het secundair onderwijs.....	23
2.1.9	Studiekeuzebegeleiding voor begaafde jongeren en jongvolwassenen.....	25
2.1.10	Onderpresteren: inzicht en interventies voor zorg- en onderwijsprofessionals	27
2.2	Mogelijke keuzemodules	29
2.2.1	Signaleren van begaafdheid met signaleringsprotocollen	29



2.2.2	Organisatie van een verrijkingsklas.....	31
2.2.3	Kapstoktheorieën voor de verrijkingsklas.....	34
2.2.4	Versneld automatiseren en leren schrijven in de eerste graad	35
2.2.5	Op een speelse en creatieve manier filosoferen met begaafde kinderen	37
2.2.6	Verrijken met de taxonomie van Bloom.....	38
2.2.7	Uitzonderlijk begaafd, en nu?.....	39
2.2.8	Dubbel bijzondere leerlingen: signalering en begeleiding	40
2.2.9	Van behaviorisme naar zelfdeterminatietheorie	41
2.2.10	Het ABC van motivatie bij begaafde personen	43
2.2.11	Onderpresteren van begaafde jongeren omkeren	44
2.2.12	Mindset en begaafdheid: de sleutel tot groei.....	46
2.2.13	Groeimindset bij kinderen: praktische training voor coaches.....	48
2.2.14	Aan de slag met De Kracht in Jezelf bij onderpresterende begaafde kinderen	49
2.2.15	Wijs op Weg: onderpresteren omkeren bij begaafde jongeren	51
2.2.16	Executieve functies bij CSF-leerlingen: herkennen, begrijpen en versterken	52
2.2.17	De rol van intelligentietesten bij diagnosticeren van begaafdheid	54
2.2.18	Begaafdheidsmodellen uitgediept: meer dan intelligentie.....	56
2.2.19	Gendersverschillen bij cognitieve begaafdheid	59
2.2.20	Modellen bij coaching van volwassen begaafde personen	62
2.2.21	Aandachtspunten bij coaching van volwassen begaafde personen	63
2.2.22	Praktisch aan de slag: coachingstechnieken voor hoogbegaafde volwassenen	65
2.2.23	Van Terman tot vandaag: de geschiedenis van begaafdheidsonderzoek...	67
3	Lesgevers	70
3.1	Hoofddocent dr. Sabine Sypré	70



3.1.1	GEGEVENS	70
3.1.2	DIPLOMA'S	70
3.1.3	PUBLICATIES	71
3.1.4	ERVARING	71
3.1.5	TALEN.....	72
3.1.6	VRIJE TIJD	72
3.1.7	ERVARING HOOGBEGAAFDHEID.....	72
3.2	Externe docenten.....	75
3.2.1	Veerle Cool, Gecertificeerd expert in hoogbegaafdheid en onderpresteren, verantwoordelijke doorverwijzingen Hoogbloeier®.	75
3.2.2	Annelies Engelen, Coach en expert hoogbegaafdheid - Kindercentrum De Groeitrap.....	75
3.2.3	Danielle Verheye, ECHA-Specialist in Gifted Education, GEMZ.....	76
3.2.4	Hilde Mahieu, Gecertificeerd expert in hoogbegaafdheid en leren leren, het Wijs Huis.....	76
3.2.5	Katrien Bartholomeeussen, professioneel gecertificeerd coach, erkend bemiddelaar - www.co-consult.be	77
3.2.6	Isabelle Van de Vijver, Hoogbloeier® Begaafdheidscoach en Begaafdheidscoördinator, www.sofrobalance.be	77



Als onderwijsprofessional kom je regelmatig bewust of onbewust in contact met hoogbegaafde kinderen of jongeren. Ben je leerkracht en heb je af en toe een vermoeden van hoogbegaafdheid bij één of meerdere kinderen in je klas of school en wil je graag (bijkomende) kennis om deze doelgroep te herkennen en goed te kunnen ondersteunen? Ben je zorgcoördinator of leerlingbegeleider en wil je met jouw school een beleid op leerlingenbegeleiding uitwerken met de focus op cognitief sterk functionerende leerlingen? Ben je directeur en wens je je team te ondersteunen in de zoektocht naar handvaten voor begeleiding van deze groep leerlingen?

Herken je je in één van bovenstaande situaties, dan is onze opleiding tot Begaafdheidscoördinator beslist iets voor jou. Je verwerft als professional een stevige, wetenschappelijk onderbouwde basis in begaafdheid en cognitief sterk functioneren naast heel wat tools voor praktische toepassingen waarmee je direct aan de slag kan op jouw school.

Voor leerkrachten, leerlingbegeleiders en directieleden uit het lager én secundair onderwijs die binnen hun klas of binnen hun bredere schoolomgeving met de doelgroep van sterk functionerende kinderen en jongeren aan de slag willen.



1 PROGRAMMA OVERZICHT

Het traject is een mix van kennis- en praktijkmodules waardoor je kritisch leert kijken en praktisch leert handelen. Acht modules zijn verplicht voor iedereen die het traject volgt. Daarnaast kan je nog vijf andere modules vrij kiezen zodat de opleiding beter aansluit bij jouw behoeften of bij jouw doelgroep. Zo zijn er keuzemodules voor kleuterschool, lagere school of secundair onderwijs. Je vindt een modelprogramma voor elke doelgroep hieronder, maar je kan ook zelf je eigen programma samenstellen. Weet je niet wat gekozen? Dan kan je contact opnemen met Sabine Sypré, coördinator van dit traject, die samen met jou en/of je school, kan bekijken welke modules best bij jou passen.

8 verplichte modules

- Begaafdheidsmodellen: van theorie naar praktische toepassing
- Beleid op leerlingenbegeleiding met focus op CSF leerlingen
- Signaleren van begaafdheid: leerkenmerken herkennen
- (Geen) kenmerk van begaafdheid?
- Emotionele en sociale ontwikkeling van cognitief begaafde kinderen (voor bao)
- Versnellen bij begaafde leerlingen: feiten, fabels en praktische aanpak (voor bao)
- Onderwijsaanpassingen cognitief sterk functionerende leerlingen
- Signaleren, compacten en verrijken in het secundair onderwijs (voor so)
- Studiekeuzebegeleiding voor begaafde jongeren en jongvolwassenen (voor so)
- Onderpresteren: inzicht en interventies voor zorg- en onderwijsprofessionals

5 keuzemodules

Doelgroep basisonderwijs

- Genderverschillen bij cognitieve begaafdheid
- Uitzonderlijk begaafd, en nu?
- Dubbel bijzondere leerlingen: signalering en begeleiding
- Mindset en begaafdheid: de sleutel tot groei
- Groeimindset bij kinderen: praktische training voor coaches
- Organisatie van een verrijkingsklas
- Kapstoktheorieën voor de verrijkingsklas



- Versneld automatiseren en leren schrijven in de eerste graad
- Op een speelse en creatieve manier filosoferen met begaafde kinderen
- Verrijken met de taxonomie van Bloom
- Signaleren van begaafdheid met signaleringsprotocollen
- Aan de slag met De Kracht in Jezelf bij onderpresterende begaafde kinderen
- Executieve functies bij CSF-leerlingen: herkennen, begrijpen en versterken

Doelgroep secundair onderwijs

- Onderpresteren van begaafde jongeren omkeren
- Genderverschillen bij cognitieve begaafdheid
- Uitzonderlijk begaafd, en nu?
- Dubbel bijzondere leerlingen: signalering en begeleiding
- Mindset en begaafdheid: de sleutel tot groei
- Verrijken met de taxonomie van Bloom
- Wijs op Weg: onderpresteren omkeren bij begaafde jongeren

Praktisch

Het traject voor Begaafdheidscoördinator wordt voortaan flexibel aangeboden, zonder vaste startmomenten of periodes. Dit betekent dat er geen traject meer is dat op een specifiek moment begint met een vaste groep deelnemers en een vooraf bepaalde duur. In plaats daarvan maken we het traject het hele jaar door toegankelijk, waarbij deelnemers niet langer in een vaste groep zitten, maar individueel kunnen deelnemen aan verschillende modules van andere trajecten en losse modules. Hierdoor kunnen leerkrachten op elk moment in het jaar instappen en hun eigen traject samenstellen wat betreft data en locaties. Modules vinden plaats in Gent, Mechelen of Leuven.

Er kunnen ook andere personen, die niet deelnemen aan het traject, inschrijven voor de modules. De deelnemers van het traject beginnen elke opleidingsdag met een koffie of thee waarbij we reflecteren over een vorige opleidingsdag en we gaan ook samen lunchen over de middag. Het verloop van een opleidingsdag ziet er dan als volgt uit:

- 9.30u: kennismaking of reflectie over vorige module



- 10.30u: start kennis- of praktijkmodule
- 12.30u: lunch
- 14.00u: start kennis- of praktijkmodule
- 16.30u: einde en napraten

Elk traject wordt afgesloten met een terugkomdag voor de hele groep. Op deze dag maken we uitgebreid tijd voor al jullie vragen, overlopen we samen het examen over het verplichte gedeelte (voor wie dat wenst af te leggen) en plannen we een intervisiemoment waarin jullie cases aan bod kunnen komen.

Studiebelasting

De studiebelasting voor de opleiding is 85 uur waarvan 28 uur bijwonen van de modules, 8 uur reflectiemomenten, 7 uur intervisie en uitleg examen, 40 uur studie en 2 uur examen.

Certificaat

Deelnemers die aanwezig zijn bij 80% van de modules, ontvangen na afloop het vormingsattest. Na deze opleiding volgt een theoretisch examen waarna je, indien geslaagd, een Diploma Begaafdheidscoördinator kan ontvangen.

Coördinator traject

dr. Sabine Sypré, ECHA Specialist, verantwoordelijke opleidingen Hoogbloeiër®. Zij geeft ook de verplichte kennismodules. Voor de keuzemodules kunnen er andere lesgevers zijn. Zie cv als bijlage.

Planning en locatie

Zie agenda

Tarieven

Onderstaande tarieven zijn voor het academiejaar '25-'26. De meest actuele prijzen zijn te vinden op onze website www.hoogbloeiër.be:

- Vroegboektarief (geldig tot 2 maanden voor aanvang van een eerste verplichte module): €2195,- (excl. 21% BTW)
- Normaal tarief: €2395,- (excl. 21% BTW)



Inbegrepen in de prijs: 13 opleidingsmodules, terugkomdag, examen, syllabus, handouts en illustratief lesmateriaal, koffie/thee/water en lunch. Van deze opleiding wordt een factuur gemaakt. Bedrijven kunnen ook genieten van een ondersteuning via de KMO-portefeuille.

Als extraatje geven we onze toekomstige begaafdheidscoördinatoren ook nog het boek [Mijn inspiratieboek/boost](#) van het Project Voorbeeldscholen-team ter waarde van **€36,90** mee.

Wil je meer informatie of een afspraak maken, telefoneer dan +32 478 20 69 87 of mail naar opleidingen@hoogbloeier.be.



2 MODULES DETAILS

Elke module wordt vergezeld door een syllabus die de theoretische concepten in tekstvorm presenteert, samen met notitieslides voor in-class aantekeningen. Er wordt nauwlettend aandacht besteed aan wetenschappelijk gefundeerde informatie, met duidelijke referenties naar alle gebruikte bronnen. Aan het einde van elke module wordt een literatuurlijst verstrekt. Tijdens de les brengt de instructeur ook relevante boeken mee over het betreffende onderwerp, om te bladeren en geïnspireerd te raken. Naast de syllabus is er een gedeelde drive waar elke deelnemer toegang toe heeft. Hierin bevinden zich niet alleen de syllabus in PDF-formaat, maar ook de slides in groot formaat. Bovendien worden alle onderzoeksartikelen waarnaar wordt verwezen in de syllabus in de drive opgenomen, zodat deelnemers zelf kunnen bekijken wat de auteurs over het onderwerp hebben geschreven. Ten slotte wordt er ook aanvullend materiaal, zoals identificatielijsten, beschikbaar gesteld in de drive, waardoor het een waardevolle bron van informatie is voor alle deelnemers.

Hieronder vind je een korte beschrijving van elke module, met de inhoudstafel van de syllabus.

2.1 Verplichte modules

Alle verplichte modules worden gedoceerd door dr. Sabine Sypré.

2.1.1 Begaaftheidsmodellen: van theorie naar praktische toepassing

Elke wetenschapper die onderzoek doet naar begaafdheid, hanteert een model om dit complexe fenomeen te beschrijven en te verklaren. Door de jaren heen heeft de wetenschappelijke visie op begaafdheid zich ontwikkeld van een puur cognitieve benadering naar een bredere kijk waarin ook omgevingsfactoren, motivatie en talentontwikkeling een rol spelen.

Elk model definieert begaafdheid op een andere manier en legt de nadruk op specifieke kenmerken, zoals intellectuele capaciteiten, creativiteit, taakbetrokkenheid en de invloed van de sociale context. Het is essentieel om deze verschillende perspectieven naast elkaar te leggen om een genuanceerd en compleet beeld te krijgen van wat begaafdheid



inhoudt. De manier waarop je begaafdheid interpreteert en ermee aan de slag gaat in de praktijk, hangt af van het model dat je hanteert.

In deze kennismodule verkennen we de begaafdheidsmodellen van Renzulli, Mönks, Gagné, Project TALENT en Kuipers. We analyseren hoe elk model bijdraagt aan ons begrip van begaafdheid en hoe ze kunnen worden toegepast in onderwijs en begeleiding.

Leerdoelen

De opleidingsmodule *Begaafdheidsmodellen: van theorie naar praktische toepassing* biedt een inzicht in verschillende theoretische kaders die begaafdheid beschrijven en verklaren. Dit helpt zorg- en onderwijsprofessionals om beter te begrijpen welke factoren een rol spelen bij de ontwikkeling van cognitieve talenten en hoe onderpresteren kan ontstaan en worden aangepakt.

In deze module worden diverse wetenschappelijk onderbouwde modellen besproken die een bredere kijk bieden op begaafdheid en talentontwikkeling. Het Drie-Componentenmodel van Renzulli vormt een belangrijke basis en benadrukt dat begaafdheid niet enkel draait om intelligentie, maar ook om taakbetrokkenheid en creativiteit. Hierop voortbouwend voegt het Triadisch Model van Mönks de invloed van de sociale omgeving toe, door te kijken naar de rol van gezin, school en peers in de ontwikkeling van begaafde kinderen en jongeren. Een ander perspectief biedt het Differentiatie-model van Gagné, dat een onderscheid maakt tussen aanleg en talentontwikkeling en daarbij de invloed van interne en externe katalysatoren belicht. Naast deze klassieke modellen wordt ook het Model van Cognitieve Talentontwikkeling (Project TALENT) besproken, dat specifiek focust op het cognitieve domein en de impact van motivatie, zelfregulatie en omgeving op schoolprestaties. Tot slot komt het Model van Talentontwikkeling van Kuipers aan bod, waarin de interactie tussen persoonlijke en omgevingsfactoren wordt geanalyseerd en concrete handvatten worden geboden voor begeleiding.

Door deze modellen naast elkaar te leggen, krijgen deelnemers een breed en wetenschappelijk onderbouwd kader om begaafdheid beter te begrijpen en ondersteuningstrajecten effectiever af te stemmen op de noden van cognitief begaafde personen. Deze module is bijzonder waardevol voor leerkrachten, coaches, psychologen en therapeuten die werken met begaafde kinderen, jongeren en volwassenen.



- **Inzicht in diverse begaafdheidsmodellen:** deelnemers verwerven een diepgaand begrip van verschillende modellen en hoe deze de ontwikkeling van begaafdheid en talent verklaren.
- **Toepassen van modellen in de praktijk:** deelnemers leren hoe ze deze theoretische kaders kunnen gebruiken om begaafde personen beter te begeleiden in een onderwijs- of coachingscontext.
- **Onderpresteren en omgevingsinvloeden begrijpen:** deelnemers ontdekken hoe factoren zoals motivatie, sociale interacties en omgevingskenmerken het leerproces beïnvloeden en hoe ze hiermee kunnen omgaan in begeleidingstrajecten.

1	Wetenschappelijke modellen.....	4
1.1	Van statisch naar dynamisch model.....	6
1.2	Van beschrijvend naar verklarend model.....	7
2	Het Drie-componenten-model - Joseph Renzulli.....	9
3	Het Triadisch Model - Mönks.....	12
4	Differentiatie-model van Begaafdheid en Talent - Gagné	14
5	Model van Cognitieve Talentontwikkeling - Project TALENT	17
5.1	Cognitieve vaardigheden	18
5.2	Niet-cognitieve leerkenmerken.....	20
5.3	Omgevingskenmerken	22
5.4	Leerprestaties.....	22
6	Het Model van Talentontwikkeling van Kuipers.....	24
6.1	Het Model van Talentontwikkeling - MTO	24
6.1.1	De kracht in jezelf	24
6.1.2	De kracht van de omgeving	26
6.1.3	Het proces van leren	26
6.2	Vertaling van het model naar kinderen	28
	Literatuur	31

2.1.2 Beleid op leerlingenbegeleiding met focus op CSF leerlingen

Docent: dr. Sabine Sypré

Het ontwikkelen van een structureel beleid voor de begeleiding van cognitief sterk functionerende leerlingen vraagt een doordachte aanpak, waarbij visie, expertise en een



gedragen schoolcultuur samenkomen. Hoe zorg je ervoor dat de noden van CSF-leerlingen structureel worden opgenomen in het bredere beleid op leerlingenbegeleiding?

Om onderwijs en ondersteuning af te stemmen op cognitief sterk functionerende leerlingen, zijn aanpassingen nodig op meerdere niveaus binnen de school. Dit vraagt niet alleen om geschikte onderwijsaanpassingen in de klas, maar ook om professionalisering van het schoolteam, betrokkenheid van ouders en een duidelijke langetermijnvisie. Hoe start je als school met een duurzaam beleid rond CSF? Welke stappen zijn nodig om dit beleidsmatig te verankeren?

In deze praktijkmodule werken we met een concreet stappenplan om een beleidsmatige aanpak voor cognitief sterk functioneren te integreren binnen het bredere beleid op leerlingenbegeleiding. We bekijken hoe scholen draagvlak kunnen creëren, professionalisering kunnen stimuleren en een effectieve implementatie kunnen realiseren.

Leerdoelen

Sinds 1 september 2018 is elke school in Vlaanderen verplicht een beleid op leerlingenbegeleiding te ontwikkelen, implementeren en evalueren. Dit beleid moet structureel inspelen op de noden van alle leerlingen, inclusief cognitief sterk functionerende (CSF) leerlingen. Toch ontbreekt in veel scholen een onderbouwd en structureel beleid voor deze groep, waardoor de begeleiding vaak ad hoc en afhankelijk van individuele leerkrachten blijft.

In deze module gaan we dieper in op hoe scholen een beleidsmatige aanpak kunnen ontwikkelen voor de begeleiding van CSF-leerlingen. We bespreken de noodzakelijke bouwstenen zoals draagvlak binnen het team, professionalisering van leerkrachten, een duidelijke visie op begaafdheid, en een stappenplan voor implementatie. Daarnaast behandelen we de rol van een kernteam, het belang van samenwerking met externe partners en de communicatie met ouders.

- **Beleidsontwikkeling voor CSF-leerlingen:** deelnemers leren hoe ze een structureel beleid op leerlingenbegeleiding kunnen opzetten dat rekening houdt met de specifieke noden van cognitief sterk functionerende leerlingen.
- **Succesfactoren bij implementatie:** deelnemers krijgen inzicht in de cruciale elementen voor een geslaagde invoering van een CSF-beleid, zoals draagvlak binnen het team, professionalisering en een heldere visie.



- **Praktische toepassing en stappenplan:** deelnemers leren een concreet stappenplan hanteren om beleidsmaatregelen effectief te implementeren, evalueren en borgen binnen hun schoolcontext.

1	Beleid op leerlingenbegeleiding.....	4
1.1	Met focus op cognitief sterk functionerende leerlingen.....	4
1.1.1	Draagvlak binnen het leerkrachtenteam	5
1.1.2	Professionalisering van het leerkrachtenteam.....	6
2	Implementatie van een CSF beleid.....	8
2.1	Succesfactoren bij de implementatie van een CSF beleid	8
2.1.1	Kernteam CSF	8
2.1.2	Gemeenschappelijke visie op begaafdheid.....	9
2.1.3	Projectleider.....	9
2.2	Stappenplan als hulpmiddel	10
	Literatuur.....	13

2.1.3 Signaleren van begaafdheid: leerkenmerken herkennen

In andere kennismodules verkennen we verschillende begaafdheidsmodellen, maar deze verklaren nog niet hoe we cognitief begaafde personen in de praktijk kunnen herkennen. Welke kenmerken zijn typerend voor begaafdheid? En welke eigenschappen worden vaak met begaafdheid geassocieerd, maar zijn niet exclusief daaraan gekoppeld?

Leerkrachten, ouders, zorgprofessionals of werkgevers herkennen niet altijd wie cognitief begaafd is. Toch is het correct signaleren van begaafdheid een essentiële eerste stap om de juiste behoeften in kaart te brengen en een passend leertraject te bieden. Een goed begrip van het onderscheid tussen leerkenmerken en niet-cognitieve persoonskenmerken is hierbij cruciaal.

In deze kennismodule leer je hoe screenen, signaleren en diagnosticeren zich tot elkaar verhouden. Daarnaast besteden we aandacht aan het belang van een nauwkeurige interpretatie van kenmerken, zodat zowel onder- als overidentificatie wordt voorkomen.



Leerdoelen

Het signaleren van cognitief begaafde personen is geen eenvoudige opdracht. Hoewel begaafdheidsmodellen inzicht geven in talentontwikkeling en onderpresteren, bieden ze weinig concrete handvatten om begaafdheid te herkennen in de praktijk. In deze module leren deelnemers hoe ze cognitieve begaafdheid kunnen identificeren en welke signalen erop kunnen wijzen dat een persoon – een kind, jongere of volwassene – een cognitieve voorsprong heeft.

We bespreken leerkenmerken die typisch zijn voor begaafde personen, zoals snelheid van denken, een sterk geheugen, abstract en complex denken, probleemoplossend vermogen en metacognitieve vaardigheden. Daarnaast gaan we in op verschillende methoden om begaafdheid te signaleren, van screeningsprocedures tot signaleringsprotocollen. De module biedt een praktisch kader voor professionals in het onderwijs, de zorg en het bedrijfsleven om cognitief begaafde personen correct te herkennen en hen gepaste ondersteuning te bieden.

- **Inzicht in leerkenmerken van cognitief begaafde personen:** deelnemers kunnen de typische cognitieve kenmerken herkennen en onderscheiden van kenmerken die niet eenduidig aan begaafdheid gelinkt kunnen worden.
- **Het onderscheid tussen leerkenmerken en niet-cognitieve persoonskenmerken:** deelnemers ontdekken waarom dit onderscheid tussen deze twee types kenmerken gemaakt wordt en hoe dit van invloed is op signalering en begeleiding.
- **Toepassing in de praktijk:** deelnemers leren hoe ze deze inzichten kunnen toepassen om cognitief begaafde personen te herkennen binnen hun professionele context, of dit nu in het onderwijs, coaching, zorg of bedrijfsleven is.

2.1.4 (Geen) kenmerk van begaafdheid?

In andere kennismodules bekijken we hoe leerkenmerken helpen bij het signaleren van begaafdheid, maar deze vertellen nog niet hoe begaafde personen zich gedragen, wat hun behoeften zijn en hoe ze functioneren in verschillende contexten. Niet-cognitieve persoonskenmerken spelen hierin een cruciale rol, maar welke hiervan zijn écht kenmerkend voor begaafdheid en welke worden ten onrechte als typerend gezien?



Eigenschappen zoals perfectionisme, overexcitabiliteiten, een sterke behoefte aan autonomie, autoriteit in vraag stellen, creativiteit en humor worden vaak gelinkt aan begaafdheid, maar komen niet bij alle begaafde personen voor en zijn ook aanwezig bij niet-begaafde personen. Dit maakt het belangrijk om een genuanceerde blik te werpen op deze kenmerken en te begrijpen waarom ze zo vaak met begaafdheid in verband worden gebracht.

In deze kennismodule verdiepen we ons in de rol van niet-cognitieve persoonskenmerken en analyseren we waarom bepaalde eigenschappen vaak worden beschouwd als kenmerken van cognitieve begaafdheid. We bekijken hoe deze kenmerken het functioneren van begaafde personen beïnvloeden en welke impact ze hebben op begeleiding en ondersteuning.

Leerdoelen

Cognitieve begaafdheid wordt vaak herkend aan leerkenmerken zoals snelle informatieverwerking, een sterk geheugen of analytisch denkvermogen. Deze kenmerken spelen een cruciale rol bij het signaleren van begaafdheid. Maar om begaafde personen écht goed te begrijpen en begeleiden, is het minstens even belangrijk om te kijken naar hun niet-cognitieve persoonskenmerken. Deze beïnvloeden hun behoeften, functioneren, welzijn en sociale interacties en kunnen bepalend zijn voor hoe ze omgaan met uitdagingen en groei. In de module *(Geen) kenmerk van begaafdheid?* duiken we dieper in op aspecten zoals perfectionisme, overexcitabiliteiten, autonomie, asynchroniteit en de omgang met autoriteit.

Niet elke cognitief begaafde persoon vertoont dezelfde niet-cognitieve kenmerken, maar ze kunnen wel bepalend zijn voor hoe iemand omgaat met uitdagingen, sociale interacties en persoonlijke groei. We onderzoeken hoe deze kenmerken invloed hebben op het leer- en werkklimaat en hoe professionals deze kennis kunnen inzetten om begaafde personen beter te begeleiden en ondersteunen.

- **Inzicht in niet-cognitieve persoonskenmerken:** deelnemers verwerven een diepgaand inzicht in persoonskenmerken zoals perfectionisme, overexcitabiliteiten, asynchroniteit en autonomie en begrijpen hun impact op het functioneren van begaafde personen.



- **Wetenschappelijke onderbouwing en mythes ontkrachten:** deelnemers leren hoe ze op basis van wetenschappelijke inzichten de correlaties tussen deze persoonskenmerken en begaafdheid kunnen nuanceren en onderbouwd kunnen ingaan tegen hardnekkige mythes.
- **Praktische toepassing:** deelnemers ontdekken hoe ze de inzichten over niet-cognitieve persoonskenmerken kunnen inzetten in hun rol als coach, leerkracht of begeleider om begaafde personen optimaal te ondersteunen.

Beide modules rond signaleren (2.1.3 en 2.1.4) zijn vervat in één syllabus:

1	Identificatie van begaafdheid.....	5
1.1	Geen makkelijke klus	5
1.2	Het doel van identificatie van begaafdheid.....	7
2	Kenmerken van begaafdheid.....	8
2.1	Leerkenmerken van cognitief begaafde personen	9
2.1.1	Snelheid van denken.....	9
2.1.2	Kennisbank en geheugen	9
2.1.3	Complexiteit en abstractie	9
2.1.4	Leer- en oplossingsstrategieën.....	10
2.1.5	Zelfregulatie en metacognitie	10
2.2	Niet-cognitieve persoonskenmerken	11
2.2.1	Perfectionisme.....	11
2.2.2	Overexcitabilities.....	14
2.2.3	Hoogsensitiviteit.....	18
2.2.4	Asynchroniteit	19



2.2.5	Autonomie.....	22
2.2.6	Autoriteit.....	24
2.2.7	Authenticiteit.....	25
3	Screening, signalering, diagnosticering.....	26
3.1	Identificeren van begaafdheid bij kinderen	26
3.1.1	Prevalentie van begaafdheid.....	26
3.1.2	Terminologie	27
3.1.3	Profielen van hoogbegaafde leerlingen.....	29
3.1.4	Signaleringsprotocollen.....	29
3.2	Identificeren van begaafdheid bij volwassenen.....	31
	Literatuur.....	35

2.1.5 Emotionele en sociale ontwikkeling van cognitief begaafde kinderen

Docent: dr. Sabine Sypré

De ontwikkeling van het gevoelsleven en de persoonlijkheid, het leren omgaan met anderen en het aanleren van sociale vaardigheden staat bij begaafde personen niet los van hun cognitieve begaafdheid. Het is dus van belang dat er rekening wordt gehouden met hun noden en mogelijkheden.

Hoe ontwikkelen cognitief begaafde peuters, kleuters en kinderen zich op gebied van emoties, vriendschappen en sociale vaardigheden ten opzichte van normaal begaafde kinderen?

In deze kennismodule gaan we dieper in op de emotionele en sociale ontwikkeling van kleuters en kinderen en bekijken hoe deze ontwikkeling van belang kan zijn bij het maken van vrienden, het hebben van aansluiting en daarmee ook het ontmoeten van ontwikkelingsgelijken.

Leerdoelen

In de module *Emotionele en sociale ontwikkeling van cognitief begaafde kinderen* duiken we diep in de unieke ontwikkelingspatronen van begaafde kinderen. De module belicht hoe een vroege ontwikkelingsvoorsprong, geavanceerde Theory of Mind en bijzondere vriendschapsverwachtingen bijdragen aan hun sociaal-emotionele groei. Door de nieuwste wetenschappelijke inzichten en praktijkvoorbeelden te combineren, krijgen zorg- en onderwijsprofessionals handvatten aangereikt om de complexe interacties tussen



cognitieve capaciteiten en socio-emotionele ontwikkeling te herkennen en effectief te begeleiden – zowel in de gezinscontext als in bredere ondersteuningsnetwerken.

- **Herkennen van kenmerken:** deelnemers kunnen de specifieke socio-emotionele ontwikkelingsvoorsprong en gedragskenmerken van cognitief begaafde kinderen, van baby tot lagere school, identificeren.
- **Inzicht in Theory of Mind en vriendschapsverwachtingen:** deelnemers verwerven inzicht in de versnelde ontwikkeling van Theory of Mind en vriendschapsverwachtingen en de invloed daarvan op sociale interacties.
- **Samenhang tussen ontwikkelingsdomeinen:** deelnemers begrijpen dat de sociale en emotionele ontwikkeling vaak gelijkloopt met de cognitieve ontwikkeling en leren de implicaties hiervan voor de begeleiding van begaafde kinderen.

1	Sociale en emotionele ontwikkeling	4
1.1	Ontwikkelingsvoorsprong	4
1.2	Voorsprong op sociaal en emotioneel gebied	6
1.2.1	Vriendschapsverwachtingen	7
1.2.2	Theory of Mind	9
1.3	Ontwikkeling en gedragskenmerken van het jonge begaafde kind	10
1.1.1	Baby's	11
1.1.2	Peuters	12
1.1.3	Kleuters	13
	Literatuur	15

2.1.6 Versnellen bij begaafde leerlingen: feiten, fabels en praktische aanpak

Docent: dr. Sabine Sypré

De standaardaanpak in de klas sluit niet altijd aan bij de leer- en ontwikkelingsbehoeften van cognitief begaafde leerlingen. Door hun snelle leerproces en behoefte aan diepgaande uitdaging kunnen ze zich vervelen of zelfs demotivatie ontwikkelen wanneer het onderwijsaanbod onvoldoende aansluit. Verschillende onderwijsaanpassingen kunnen hierop inspelen, waaronder differentiatie, verrijking en versnelling.

Versnellen – in de volksmond vaak “een jaar overslaan” genoemd – is een van de meest effectieve maatregelen om begaafde leerlingen passend onderwijs te bieden. Uit



onderzoek blijkt dat versnellen geen negatieve academische of sociaal-emotionele gevolgen heeft wanneer het goed wordt uitgevoerd. Toch bestaan er veel misvattingen en aarzeling rond deze maatregel.

In deze kennismodule onderzoeken we hoe versnellen in de praktijk kan worden toegepast. We bekijken de verschillende vormen van versnellen, de criteria die een rol spelen bij de beslissing en hoe scholen dit proces zorgvuldig kunnen begeleiden. Daarnaast bespreken we een instrument dat kan helpen om een weloverwogen beslissing te nemen in het belang van de leerling.

Leerdoelen

De opleidingsmodule *Versnellen bij begaafde leerlingen: feiten, fabels en praktische aanpak* biedt een diepgaande verkenning van het concept versnellen bij cognitief begaafde leerlingen. Ondanks hardnekkige mythes blijkt uit wetenschappelijk onderzoek dat versnellen zowel academisch als sociaal-emotioneel gunstige effecten heeft. Toch roept het in de praktijk veel vragen op bij ouders en onderwijsprofessionals. In deze module bekijken we de academische en sociaal-emotionele gevolgen van versnellen en bespreken we criteria en procedures die helpen bij een weloverwogen beslissing. Ook gaan we in op alternatieve maatregelen zoals differentiatie en het wettelijk kader in Vlaanderen.

- **Inzicht in versnellen:** deelnemers krijgen een helder beeld van wat versnellen inhoudt en welke vormen ervan bestaan, zoals een leerjaar overslaan, vakversnelling en versnellen via zelfstudie.
- **Doorprikken van mythes:** deelnemers leren de meest voorkomende argumenten tegen versnellen kritisch te bekijken en deze te toetsen aan wetenschappelijk onderzoek.
- **Praktische toepassing:** deelnemers verwerven kennis over de criteria en procedures voor versnellen en leren hoe ze een beslissing onderbouwd en in het belang van de leerling kunnen maken.



1	Het concept versnellen.....	4
2	Hardnekkige mythes over versnellen	7
2.1	Twee vaak gebruikte argumenten tegen versnelling.....	7
2.1.1	De cognitieve en sociaal-emotionele impact van versnellen.	8
2.1.2	Kinderen moeten leren omgaan met leeftijdsgenoten... of niet?.....	9
2.2	Diverse argumentatie rond versnelling	11
2.3	Differentiatie, een alternatief voor versnellen?	13
3	Academische en sociaal-emotionele gevolgen van versnellen.....	15
3.1.1	Zelfconcept van versnelde leerlingen	17
3.1.2	Sociaal-emotionele kenmerken van versnelde leerlingen	17
4	Praktische aanpak bij versnellen.....	19
4.1	Criteria en factoren bij overweging	19
4.1.1	Criteria leerling.....	19
4.1.2	Criteria school.....	21
4.1.3	Criteria ouders	22
4.2	Gegronde redenen om niet te versnellen	23
4.3	Praktisch	23
4.4	Beleid op leerlingenbegeleiding.....	25
4.5	Wettelijk kader in Vlaanderen	27
4.5.1	Basisonderwijs	27
4.5.2	Secundair onderwijs.....	27
	Literatuur.....	29

2.1.7 Onderwijsaanpassingen voor CSF leerlingen

Docent: dr. Sabine Sypré

De reguliere onderwijsaanpak sluit niet altijd aan bij wat cognitief sterk functionerende (CSF) leerlingen nodig hebben om uitgedaagd te worden en écht te leren. Zonder de juiste aanpassingen kunnen deze leerlingen hun motivatie verliezen, wat op termijn kan leiden tot onderpresteren. Daarom is het essentieel om hun leerkenmerken te vertalen naar concrete onderwijsbehoeften en daarop afgestemde interventies.



Welke strategieën kunnen leerkrachten inzetten om CSF-leerlingen binnen de klas een passend en uitdagend leertraject te bieden? Hoe kunnen compacten, verrijken, groeperen en versnellen bijdragen aan hun ontwikkeling zonder extra werklast voor de leerkracht?

In deze kennismodule verdiepen we ons in effectieve onderwijsaanpassingen voor CSF-leerlingen en leren we hoe we deze praktisch kunnen implementeren om hun leerproces en motivatie optimaal te ondersteunen.

Leerdoelen

De module *Onderwijsaanpassingen voor CSF-leerlingen* richt zich op effectieve strategieën om cognitief sterk functionerende (CSF) leerlingen optimaal te ondersteunen binnen de reguliere klas. Begaafde leerlingen hebben specifieke onderwijsbehoeften die vaak onvoldoende worden erkend, wat kan leiden tot verveling, demotivatie en onderpresteren. In deze module worden verschillende evidence-based methoden besproken, zoals compacten, verrijken, groeperen en versnellen. Deelnemers krijgen inzicht in hoe ze deze aanpassingen praktisch kunnen implementeren en hoe ze een leeromgeving kunnen creëren die zowel uitdagend als stimulerend is voor CSF-leerlingen.

- **Inzicht in onderwijsaanpassingen:** deelnemers leren welke onderwijsstrategieën, zoals compacten, verrijken en groeperen, effectief zijn voor CSF-leerlingen en hoe deze in de praktijk worden toegepast.
- **Begrip van differentiatie binnen de reguliere klas:** deelnemers verwerven kennis over hoe ze een evenwicht kunnen vinden tussen de behoeften van begaafde leerlingen en de bredere klascontext, zonder dat dit leidt tot extra werklast.
- **Bewustwording van de impact van aanpassingen:** deelnemers begrijpen hoe de juiste onderwijsaanpassingen niet alleen het leerproces van CSF-leerlingen optimaliseren, maar ook hun motivatie, zelfbeeld en sociale integratie binnen de klas positief beïnvloeden.



1	Algemeen geldende principes in de regulier klas.....	4
2	Nood aan een andere manier van lesgeven?.....	6
2.1	Gemiddelde leerling.....	6
2.2	Zone van naaste ontwikkeling	7
2.3	Leerkenmerken begaafde leerling	9
3	Systeem van compacten en verrijken	11
3.1	Compacten.....	12
3.2	Verrijken.....	14
3.2.1	Soorten verrijking	15
3.2.2	Eisen aan goed verrijkingsmateriaal	16
3.3	Belangrijk en te onthouden	17
4	Groeperen en versnellen.....	21
4.1	Groeperen.....	21
4.1.1	Groeperen in de wetenschappelijke literatuur	21
4.1.2	Groeperen in de praktijk	22
4.1.3	Klasmanagement bij niveaugroepering	23
4.2	Versnellen.....	27
	Literatuur.....	30

2.1.8 Signaleren, compacten en verrijken in het secundair onderwijs

Docent: Veerle Cool

Signaleren, compacten en verrijken zijn essentiële strategieën om cognitief sterk functionerende leerlingen in het secundair onderwijs te ondersteunen. Het tijdig herkennen van deze leerlingen is echter minder vanzelfsprekend dan in het basisonderwijs, omdat ze zich vaak aanpassen aan de klasnormen of minder zichtbaar excelleren. Een correcte signalering is de eerste stap om gepaste onderwijsaanpassingen te bieden.

Compacten helpt om overbodige herhaling en minder essentiële leerstof te schrappen, waardoor er ruimte ontstaat voor verrijking: uitdagendere leerstof die de hogere ordenkvaardigheden stimuleert. In het secundair onderwijs vraagt dit om een doordachte aanpak, omdat leerlingen met meerdere vakleerkrachten werken en minder klassikale continuïteit ervaren.



In deze kennismodule leren we hoe je begaafde leerlingen in het secundair onderwijs kan signaleren en hoe je compacten en verrijken praktisch toepast. Welke signalen wijzen op cognitieve begaafdheid? Welke leerstof kan worden geschrapt zonder leerdoelen in gevaar te brengen? Hoe zorg je ervoor dat verrijkingsopdrachten écht uitdagend en motiverend zijn? En hoe kunnen deze strategieën structureel binnen een schoolorganisatie worden geïmplementeerd?

Leerdoelen

De module *Signaleren, compacten en verrijken in het secundair onderwijs* biedt leerkrachten en onderwijsprofessionals concrete strategieën om cognitief sterk functionerende (CSF) leerlingen effectief uit te dagen. In het secundair onderwijs, waar leerlingen verschillende vakleerkrachten hebben en minder klassikale continuïteit ervaren, vraagt differentiatie om een doordachte aanpak. Deze module behandelt hoe compacten en verrijken structureel kunnen worden geïntegreerd, zowel op individueel leerkrachtniveau als op schoolniveau. Daarnaast gaan we in op de uitdagingen rond het signaleren van begaafde leerlingen in het secundair onderwijs, zodat aanpassingen tijdig en doelgericht kunnen worden ingezet. Aan de hand van praktijkvoorbeelden en evidence-based methodes leren deelnemers hoe ze het curriculum kunnen afstemmen op de leerbehoeften van CSF-leerlingen, zonder extra werklast te creëren.

- **Inzicht in compacten en verrijken:** deelnemers leren hoe ze door middel van compacten tijd kunnen vrijmaken voor verrijkingsopdrachten die de hogere ordenkvaardigheden stimuleren.
- **Praktische implementatie in de klas:** deelnemers ontdekken hoe ze verrijkingsopdrachten kunnen ontwerpen en inzetten binnen hun vak, zonder dat dit ten koste gaat van de algemene lesplanning.
- **Beleid en samenwerking op schoolniveau:** deelnemers krijgen inzicht in hoe compacten en verrijken schoolbreed kunnen worden georganiseerd, met aandacht voor draaideurmodellen, verrijkingsklassen en vakversnelling.



1	Signaleren in het secundair onderwijs	4
2	Onderwijsaanpassingen voor de individuele leerkracht	8
2.1	Algemeen geldende principes in de reguliere klas.....	8
2.2	Compacten.....	9
2.3	Verrijken.....	11
2.4	Groeperen.....	14
2.5	Versnellen.....	15
2.5.1	Voorbeeld: woordenschat Latijn versneld automatiseren.....	15
3	Onderwijsaanpassingen op schoolniveau	17
3.1	Verrijkkingsklas.....	18
3.2	Draaideurmodel	19
3.2.1	Voorbeeld 1: uit Mijn inspiratieboek/boost	22
3.2.2	Voorbeeld 2: Sint-Jozef Humaniora pluswerking.....	24
3.2.3	Voorbeeld 3: Sint-Vincentius pluswerking	25
3.3	Versnellen.....	26
3.4	Andere mogelijkheden op schoolniveau.....	31

2.1.9 Studiekeuzebegeleiding voor begaafde jongeren en jongvolwassenen

Docent: dr. Sabine Sypré

Bij begaafde jongeren en jongvolwassenen gaat de ontwikkeling van emoties, persoonlijkheid en sociale vaardigheden hand in hand met hun cognitieve talenten. Dit vraagt om een aangepaste benadering bij het maken van studiekeuzes. Terwijl sommigen al vroeg duidelijk hebben wat hun passie is, ervaren anderen keuzestress doordat zij in tal van domeinen uitblinken en niet weten waar hun voorkeur ligt.

In deze kennismodule verken je het fenomeen van multipotentialiteit – het vermogen om breed geïnteresseerd te zijn en in bijna alle vakgebieden talent te tonen – en early emergers, die zich al vroeg intensief in één interessegebied verdiepen. Je leert hoe je begaafde jongeren en jongvolwassenen effectief kunt begeleiden in hun zoektocht naar een studierichting die aansluit bij hun unieke capaciteiten en persoonlijke waarden.



Leerdoelen

In de module *Studiekeuzebegeleiding voor begaafde jongeren en jongvolwassenen* van Hoogbloeiër® duiken we in de unieke uitdagingen die begaafde personen ervaren bij het maken van studie- en loopbaankeuzes. De module onderzoekt hoe persoonlijke factoren zoals vaardigheden, interesses en misschien ook multipotentialiteit – samen met externe verwachtingen – het besluitvormingsproces beïnvloeden. Deelnemers krijgen inzicht in het herkennen van multipotentialiteit en early emergers, zodat zij begaafde jongeren en jongvolwassenen effectief kunnen begeleiden bij het ontdekken van hun passies en het maken van een weloverwogen keuze die aansluit bij hun talenten en waarden.

- **Factoren analyseren:** deelnemers leren de invloed van persoonlijke vaardigheden, interesses, multipotentialiteit en de verwachtingen van anderen op studiekeuze- en loopbaanbeslissingen in kaart te brengen en te analyseren.
- **Multipotentialiteit herkennen:** deelnemers verwerven inzicht in het herkennen van multipotentialiteit en early emergers, en begrijpen hoe deze kenmerken het loopbaanontwikkelingsproces beïnvloeden.
- **Inzicht in begeleidingsstrategieën:** deelnemers ontwikkelen kennis van diverse studiekeuze-begeleidingsstrategieën voor zowel jongeren als jongvolwassenen, zodat zij op maat gemaakte trajecten kunnen opzetten gericht op intrinsieke motivatie en zingeving.

1	Studiekeuzebeslissingen van begaafde personen	4
1.1	Factoren die de studiekeuze- of loopbaanbeslissing beïnvloeden	4
1.1.1	Vaardigheden en interesses	4
1.1.2	Multipotentialiteit	6
1.1.3	Verwachtingen van anderen	8
1.1.4	Vroeg opkomen van interesses gerelateerd aan loopbanen	8
2	Herkennen van multipotentialiteit en early emergers	10
2.1	Multipotentialiteit	10
2.2	Early emergers	12



3	Studiekeuze- en loopbaanbegeleiding in de praktijk	15
3.1	Begeleiding bij multipotentiële studenten en early emergers	16
3.1.1	Begeleiding bij multipotentialiteit	16
3.1.2	Begeleiding bij early emergers	17
3.2	Mogelijke begeleidingsstrategieën in het secundair onderwijs	19
3.2.1	Begeleiding volgens Greene	20
3.2.2	Begeleiding volgens Kerr	22
3.3	Mogelijke begeleidingsstrategieën voor begaafde volwassenen	25
	Literatuur	28

2.1.10 Onderpresteren: inzicht en interventies voor zorg- en onderwijsprofessionals

Docent: dr. Sabine Sypré

Uit de begaafdheidsmodellen weten we dat motivatie een belangrijke factor is in het al dan niet ontplooiën van het potentieel van begaafde personen. Motivatie speelt dan ook een grote rol in het onderpresteren van begaafde personen.

Hoe herken je begaafde onderpresteerders? Hoe kan je als zorg- of onderwijsprofessional advies geven aan ouders zodat ze het onderpresteren van hun begaafde kind kunnen voorkomen?

In deze kennismodule bespreken we kenmerken van begaafde onderpresteerders zodat je ze leert herkennen in je praktijk. Tegelijk bieden we je de stappen die nodig zijn om het onderpresteren van deze begaafde personen te voorkomen.

Leerdoelen

De opleidingsmodule *Onderpresteren: inzicht en interventies voor zorg- en onderwijsprofessionals* van Hoogbloeiër® biedt een diepgaand inzicht in de dynamiek van onderpresteren bij begaafde leerlingen in de thuissituatie. Deze module richt zich op het herkennen van subtiele signalen van onderpresteren en het analyseren van de onderliggende oorzaken, die zowel te maken kunnen hebben met persoonlijke kenmerken, schoolomstandigheden, vriendschappen als de gezinssituatie. De kennis die hier wordt verworven, is met name van groot belang voor zorgprofessionals, zodat zij het gezin van de begaafde onderpresteerder op een optimale wijze kunnen begeleiden. Tegelijkertijd



kunnen ook onderwijsprofessionals profiteren van deze inzichten, al is de focus niet primair gericht op de schoolsituatie.

- **Herkennen en analyseren:** deelnemers kunnen de belangrijkste oorzaken en signalen van onderpresteren bij begaafde leerlingen identificeren en analyseren.
- **Inzicht in heterogeniteit:** deelnemers verwerven inzicht in de verschillende profielen van begaafde onderpresteerders en begrijpen hoe factoren uit de persoonlijke, school- en thuissfeer hierop van invloed zijn.
- **Inzicht in interventies:** deelnemers verkrijgen kennis van uiteenlopende interventies en begeleidingsstrategieën, zodat zij gerichte adviezen kunnen geven voor het ondersteunen en omkeren van onderpresterend gedrag.

1	Het systeem van onderpresteren.....	4
1.1	Definitie en prevalentie	4
1.2	Oorzaken van onderpresteren	7
1.2.1	Persoonlijkheidsfactoren	10
1.2.2	Op schools gebied	10
1.2.3	Op gebied van vrienden	11
1.2.4	Op gebied van gezin	11
2	Hoe kan je begaafde onderpresteerders herkennen?	16
2.1	Gedragsskenmerken bij onderpresteerders	16
2.1.1	Kleuters	16
2.1.2	Lagere school.....	16
2.1.3	Secundair onderwijs	18
2.2	Types begaafde leerlingen	19
2.2.1	De zelfsturende autonome leerling.....	20
2.2.2	De aangepast succesvolle leerling	21
2.2.3	De onderduikende leerling.....	22
2.2.4	De risicoleerling of dropout.....	22
2.2.5	De creatieve uitdagende leerling.....	23
2.2.6	De dubbel bijzondere leerling.....	24
2.3	Andere signaleringsmogelijkheden	33
3	Plan van aanpak.....	36
	Literatuur.....	37



2.2 Mogelijke keuzemodules

Hieronder worden een aantal keuzemodules opgelijst die mogelijks interessant kunnen zijn voor hulpverleners. Echter, we bieden regelmatig ook andere modules aan, vooral ook gericht naar het onderwijs. Ook dit kunnen interessante modules zijn voor hulpverleners, vooral voor wie kinderen begeleidt, kan het de moeite lonen om inzicht te hebben in onderwijsaanpassingen voor begaafde leerlingen zodat de hulpverlener gericht advies kan geven aan onderwijspersoneel.

Niet elke module heeft een uitgebreide syllabus omdat sommige modules eerder praktisch gericht zijn.

2.2.1 Signaleren van begaafdheid met signaleringsprotocollen

Docent: dr. Sabine Sypré

Het is belangrijk om op school zicht te krijgen op welke kinderen cognitief begaafd zijn zodat problemen door een mismatch tussen onderwijsbehoeften en onderwijsaanbod voorkomen wordt. Het identificeren van cognitief begaafde leerlingen gebeurt meestal aan de hand van een eerste preventieve screening en daarna uitgebreidere signalering.

Er zijn een aantal instrumenten op de markt die bedoeld zijn als handleiding of stappenplan bij het signaleren van cognitieve begaafdheid. Wij geven jou een inkijk in bestaande signaleringsprotocollen, zodat je als school een verantwoorde keuze kan maken.

In deze praktijkmodule krijg je een overzicht van verschillende instrumenten die scholen kunnen begeleiden in het signaleren van cognitieve begaafdheid. We bespreken de voor- en nadelen ervan.

Leerdoelen

De module *Signaleren met signaleringsprotocollen* van Hoogbloeiër® biedt een uitgebreide training voor professionals in het onderwijs en de zorg die zich richten op het herkennen en signaleren van begaafdheid. De module duikt in de specifieke leerkenmerken van cognitief begaafde personen en onderscheidt deze van niet-cognitieve persoonskenmerken. Daarnaast worden diverse screening- en signaleringsprotocollen behandeld – zoals het Prodia-protocol, de TVE-screeningsmethode van Eduratio, het SIDI-PO-protocol, Hoogbegaafdheid In-Zicht, Knappe Kleuters en nog meer – om een



gefundeerd en handelingsgericht beeld te vormen van de onderwijsbehoefte van begaafde leerlingen. De module benadrukt dat signalering niet als doel op zich staat, maar als basis dient om de juiste ondersteuning en onderwijsaanpassingen te realiseren zodat begaafde personen optimaal kunnen ontplooiën.

- **Herkennen van begaafdheid:** deelnemers leren specifieke cognitieve leerkenmerken en niet-cognitieve persoonskenmerken te onderscheiden, zodat zij een gefundeerd beeld krijgen van wie tot de doelgroep behoort.
- **Inzicht in signaleringsprotocollen:** deelnemers krijgen grondige kennis van verschillende screening- en signaleringsinstrumenten en leren hoe zij deze kunnen toepassen om de onderwijsbehoeften van begaafde leerlingen te bepalen.
- **Vertalen naar passend onderwijs:** deelnemers begrijpen hoe zij de verzamelde signaleringsinformatie kunnen omzetten in een effectief zorgcontinuüm, zodat zij de juiste interventies en begeleiding kunnen inzetten voor een optimale ontwikkeling van begaafde leerlingen.

1	Identificatie van begaafdheid	5
1.1	Leerkenmerken van cognitief begaafde personen.....	5
1.2	Niet-cognitieve persoonskenmerken	6
1.3	Profielen van hoogbegaafde leerlingen	7
2	Screening en signalering via protocollen	8
2.1	Specifiek Diagnostisch Protocol bij Cognitief sterk functioneren - Prodia	10
2.1.1	Preventieve basiszorg	10
2.1.2	Verhoogde zorg.....	10
2.1.3	Uitbreiding van zorg.....	11
2.1.4	Verdere inhoud van dit protocol.....	12
2.1.5	Bemerkingen.....	12



2.2	Stappenplan en TVE-screeningsmethode - Eduratio.....	13
2.2.1	Stappenplan	13
2.2.2	TVE-screeningmethode.....	14
2.2.3	Bemerkingen.....	14
2.3	SIDI-PO protocol - Eduforce	18
2.3.1	Screening	18
2.3.2	Signaleren	18
2.3.3	Diagnosticering	19
2.3.4	Plan van aanpak	19
2.3.5	Bemerkingen.....	19
2.4	Hoogbegaafdheid In-Zicht.....	20
2.4.1	Quickscan.....	20
2.4.2	Signaleren	20
2.4.3	Resultaten	20
2.4.4	Bemerkingen.....	21
2.5	Surplus Signaal Digitaal	22
2.5.1	Surplus-model.....	22
2.5.2	Surplus-ladder.....	23
2.5.3	Bemerkingen.....	24
2.6	Digitaal Handelingsprotocol Hoogbegaafdheid - DHH	25
2.6.1	Stappen.....	25
2.6.2	Bemerkingen.....	26
2.7	Pientere Peuters en Knappe Kleuters - Grip op Talent.....	28
2.7.1	'Signaleren bij peuters is belangrijk'	29
2.7.2	'De checklists zijn heel overzichtelijk en praktisch'	30
2.7.3	Voordelen	31
	Literatuurlijst.....	33

2.2.2 Organisatie van een verrijkingsklas

Docent: dr. Sabine Sypré

De reguliere klasaankpak sluit niet altijd aan bij de leerbehoeften van cognitief sterk functionerende leerlingen. Een verrijkingsklas biedt hen de kans om samen met ontwikkelingsgelijken uitdagender leerstof te verwerken en zich verder te ontplooiën. Maar hoe bepaal je wie hier baat bij heeft? En hoe zet je dit organisatorisch op binnen een schoolcontext?



In deze kennismodule bespreken we de doelstellingen van een verrijkingsklas, de criteria voor deelname, de aanmeldingsprocedure en de praktische organisatie. We focussen op hoe je een verrijkingsklas structureel kan implementeren en evalueren. De inhoudelijke invulling en het curriculum komen **niet** in deze module aan bod, maar daarvoor kan je aansluitend terecht in onze praktijkmodule die in de namiddag plaatsvindt.

Leerdoelen

De module *Organisatie van een verrijkingsklas* biedt scholen en onderwijsprofessionals de nodige inzichten en tools om een verrijkingsklas op te zetten en succesvol te implementeren. Een verrijkingsklas biedt cognitief sterk functionerende leerlingen de kans om te leren op een manier die beter aansluit bij hun noden, zowel op academisch als sociaal-emotioneel vlak. In deze module bespreken we de doelstellingen van een verrijkingsklas, de selectiecriteria, de praktische organisatie en hoe de effectiviteit ervan geëvalueerd kan worden. Daarnaast wordt er ingegaan op mogelijke valkuilen en succesfactoren, zodat deelnemers een duurzame verrijkingsaanpak kunnen ontwikkelen binnen hun schoolcontext.

- **Inzicht in doelstellingen en selectiecriteria:** deelnemers leren welke doelstellingen een verrijkingsklas kan hebben en hoe ze geschikte leerlingen kunnen selecteren.
- **Praktische organisatie en implementatie:** deelnemers verwerven kennis over hoe een verrijkingsklas structureel wordt opgezet en georganiseerd, inclusief tijdsinvulling, werkvormen en inhoudelijke aanpak.
- **Evaluatie en optimalisatie:** deelnemers ontdekken hoe ze de impact van de verrijkingsklas kunnen meten en optimaliseren door middel van proces- en productevaluatie, terugkoppeling naar de reguliere klas en ouderbetrokkenheid.



1	Algemene principes	5
1.1	Doelstellingen	5
1.1.1	Ontwikkelen van een goede werkhouding	6
1.1.2	Ontwikkelen van studievaardigheden	6
1.1.3	Ontwikkelen van metacognitieve vaardigheden	6
1.1.4	Contact leggen met ontwikkelingsgelijken om de sociale en emotionele ontwikkeling te bevorderen	7
1.1.5	Leren samenwerken	7
1.1.6	Inzicht geven in andere manier van denken	7
1.1.7	Inzicht geven in het leerproces	7
1.1.8	Inzicht geven in (hoog)begaafdheid	8
1.2	Criteria voor deelname aan de verrijkingsklas	8
1.3	Aanmeldingsprocedure	9
1.3.1	Nominatie door de leerkracht	10
1.3.2	Nominatie door de ouders	10
1.3.3	Nominatie door de leerling	10
1.3.4	Gesprek met de zorgcoördinator	10
1.3.5	Gesprek met ouders	11
1.3.6	Gesprek met de kinderen	11
1.4	Evaluatie van de verrijkingsklas	11
1.4.1	Proces	12
1.4.2	Rapport	12
1.4.3	Portfolio	13
1.4.4	Tussentijdse evaluatiegesprekken met de ouders	13
1.4.5	Terugkoppeling naar de eigen klas	13
1.5	Competenties van de leerkracht	14
1.6	Valkuilen en aandachtspunten	15
1.6.1	Inschakelen van ouders	15
1.6.2	Andere valkuilen	16
2	Verrijkingsklassen in de praktijk	18
2.1	Praktische organisatie van een verrijkingsklas	18
2.1.1	Beleidsplan	18
2.1.2	Kleuter- en lager onderwijs	20



2.1.3	Secundair onderwijs.....	20
2.2	Inhoud van de verrijkingsklas	22
2.3	Mogelijke kapstoktheorieën.....	24
2.3.1	Theorie van Sternberg.....	24
2.3.2	Meervoudige intelligentietheorie.....	24
2.3.3	Taxonomie van Bloom.....	25
2.3.4	De Denkhoeden van De Bono	25
2.3.5	TASC-model	26
2.4	Materialen	28

2.2.3 Kapstoktheorieën voor de verrijkingsklas

Docent: dr. Sabine Sypré

Verrijking biedt cognitief sterk functionerende leerlingen de uitdaging die ze nodig hebben, vaak in combinatie met compacten om tijd vrij te maken. In een verrijkingsklas (of kangoeroeklas) kunnen deze leerlingen zich verdiepen in complexe onderwerpen, maar hoe bepaal je de inhoud? Welke theoretische kaders helpen om een doordacht en stimulerend aanbod te creëren?

Welke kapstokken kunnen gebruikt worden om verrijkingsmateriaal te structureren? Hoe zorg je ervoor dat opdrachten niet alleen uitdagend, maar ook gevarieerd en doelgericht zijn?

In deze praktijkmodule leer je hoe verschillende kapstoktheorieën, zoals de taxonomie van Bloom, de meervoudige intelligentietheorie van Gardner, de theorie van Sternberg en de denkhoeden van De Bono, ingezet kunnen worden om een inspirerend curriculum voor de verrijkingsklas te ontwerpen.

Leerdoelen

De module *Kapstoktheorieën voor de verrijkingsklas* biedt leerkrachten en begeleiders een theoretisch kader om verrijkingsklassen doelgericht vorm te geven. Verschillende theorieën kunnen als 'kapstok' dienen om opdrachten te structureren en te zorgen voor een uitdagend en gevarieerd aanbod. In deze module verkennen we onder andere de theorie van Sternberg, de meervoudige intelligentietheorie van Gardner, de taxonomie van Bloom, de denkhoeden van De Bono en het TASC-model. Deelnemers leren hoe deze



modellen bijdragen aan diepgaand leren, kritisch denken en creatieve probleemoplossing in de verrijkingsklas.

- **Inzicht in theoretische kaders:** deelnemers verwerven kennis over verschillende kapstoktheorieën en hoe deze bijdragen aan de ontwikkeling van cognitief sterk functionerende leerlingen.
- **Toepassen van theorieën in verrijkingsklassen:** deelnemers leren hoe ze de modellen van Sternberg, Gardner, Bloom en De Bono praktisch kunnen inzetten om een verrijkingsklas boeiend en effectief te maken.
- **Ontwerpen van verrijkingsopdrachten:** deelnemers ontdekken hoe ze met behulp van deze theorieën verrijkingsmateriaal kunnen ontwerpen dat aansluit bij de leerbehoeften en denkstijlen van hoogbegaafde leerlingen.

1	Inhoud van de verrijkingsklas	4
1.1	Mogelijke kapstoktheorieën.....	5
1.1.1	Theorie van Sternberg.....	5
1.1.2	Meervoudige intelligentietheorie.....	6
1.1.3	Taxonomie van Bloom.....	6
1.1.4	De Denkhoeden van De Bono	6
1.1.5	TASC-model	7
1.2	Materialen	9

2.2.4 Versneld automatiseren en leren schrijven in de eerste graad

Docent: Danielle Verheye

Hoe zorg je ervoor dat sterke rekenaars gemotiveerd blijven en hun splitsingen, bewerkingen en tafels écht automatiseren, zonder te blijven rekenen op intuïtie? Hoe vermijd je dat ze afhaken door te weinig uitdaging, terwijl ze tegelijk leren dat iets nieuws leren tijd en inspanning vraagt? En hoe krijg je dit praktisch georganiseerd binnen een reguliere klas? In deze module verkennen we concrete leerlijnen en bespreken we valkuilen en randvoorwaarden om deze leerlingen optimaal te ondersteunen.

Daarnaast richten we ons op het versneld leren schrijven voor kinderen die een jaar overslaan of nood hebben aan een snellere aanpak. Hoe kan je hen efficiënt begeleiden



zodat ze vlotter toegang krijgen tot complexere leerstof en zelfstandig aan de slag kunnen met verrijkingsmateriaal?

Met concrete praktijkvoorbeelden, haalbare strategieën en doordachte differentiatie hopen we je na deze sessie te inspireren om binnen je school het verschil te maken voor deze leerlingen!

Leerdoelen

De module *Versneld automatiseren en leren schrijven in de eerste graad* richt zich op het ondersteunen van sterke rekenaars en snelle leerders door middel van een gestructureerd verrijkingstraject. Automatiseren is essentieel voor verdere wiskundige ontwikkeling, maar begaafde leerlingen raken vaak gedemotiveerd door herhalingsoefeningen die niet aansluiten bij hun niveau. Daarnaast kunnen leerlingen die het eerste leerjaar overslaan baat hebben bij een versnelde aanpak van het leren schrijven, zodat ze vlotter toegang krijgen tot complexere leerstof.

In deze module leren deelnemers hoe ze sterke rekenaars kunnen identificeren, hoe ze versneld kunnen automatiseren en welke effectieve methodes en materialen ingezet kunnen worden. We behandelen strategieën zoals het compacten van basisleerstof, het versneld inoefenen van splitsingen en tafels, en het aanbieden van uitdagende verrijkingsopdrachten. Daarnaast gaan we in op het proces van versneld leren schrijven, waarbij letters gegroepeerd worden aangeleerd en ouders actief worden betrokken in het inoefenen.

- **Inzicht in selectie en begeleiding:** deelnemers leren hoe ze sterke rekenaars en snelle leerders kunnen signaleren en begeleiden in een verrijkingstraject met focus op versneld automatiseren en leren schrijven.
- **Effectieve methodes en materialen:** deelnemers verwerven kennis over geschikte tools, werkvormen en differentiatiemethoden voor het automatiseren van splitsingen, optellen en aftrekken, de maal- en deeltafels, en een versnelde schrijfaanpak.
- **Motivatie en ouderbetrokkenheid:** deelnemers ontdekken hoe ze motivatie en doorzettingsvermogen bij leerlingen kunnen stimuleren en hoe ouders een ondersteunende rol kunnen spelen bij het automatiseren en leren schrijven.

Geen syllabus aanwezig



2.2.5 Op een speelse en creatieve manier filosoferen met begaafde kinderen

Docent: Annelies Engelen

Filosoferen met kinderen helpt hen kritisch, empathisch en veerkrachtig door het leven te navigeren. Het stimuleert hogere orde denkvaardigheden en versterkt zowel hun academische capaciteiten als hun persoonlijke ontwikkeling. Filosofische gesprekken bieden een kader om complexe vraagstukken te verkennen, wat bijdraagt aan de ontwikkeling van executieve functies en een kritische mindset. Vooral bij cognitief sterke kinderen helpt filosofie hen nadenken over concepten als saaiheid, fouten maken en anders zijn. Filosoferen biedt veiligheid in reflectie over emoties, valkuilen en talenten.

In deze kennismodule verkennen we hoe filosofische gesprekken bijdragen aan zowel academische als persoonlijke ontwikkeling. We bespreken technieken om diepgaande reflectie te begeleiden en hoe je een veilige gespreksomgeving creëert waarin kinderen vrij kunnen denken en redeneren zonder angst om 'fout' te zijn.

Leerdoelen

De module *Op een speelse en creatieve manier filosoferen met begaafde kinderen* biedt een unieke manier om cognitief sterk functionerende leerlingen uit te dagen en hen aan te moedigen om dieper na te denken over complexe vragen. Het is geen vrijblijvende babbel, maar een systematische en kritische manier van denken die de executieve functies, het analytisch vermogen en de cognitieve flexibiliteit versterkt. Door middel van filosofische vragen, denkexperimenten, verhalen en dilemma's leren kinderen niet alleen redeneren, maar ook reflecteren op hun eigen denken en dat van anderen.

In deze module leer je hoe je filosofische gesprekken begeleidt en welke technieken en werkvormen je kunt inzetten om kinderen op een gestructureerde manier aan het denken te zetten. Je ontdekt hoe filosoferen kan bijdragen aan verrijking binnen de klas, hoe het executieve functies zoals emotieregulatie en planning kan ondersteunen en hoe je een veilige gespreksomgeving creëert waarin kinderen vrij kunnen nadenken zonder angst om 'fout' te zijn.

- **Praktische technieken en werkvormen leren inzetten:** deelnemers ontdekken verschillende manieren om filosofische gesprekken te begeleiden, waaronder denkvragen, dilemma's en gedachte-experimenten.



- **Filosoferen als tool voor cognitieve en sociale ontwikkeling:** deelnemers leren hoe filosofische gesprekken bijdragen aan executieve functies, metacognitie en de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen.
- **Een veilige en uitdagende gespreksomgeving creëren:** deelnemers krijgen inzicht in hoe ze kinderen stimuleren tot kritisch en creatief denken, terwijl ze een sfeer van respect en openheid behouden.

Geen syllabus aanwezig

2.2.6 Verrijken met de taxonomie van Bloom

Docent: dr. Sabine Sypré

Wil je je lessen verrijken zodat ook cognitief sterk functionerende leerlingen worden uitgedaagd? De taxonomie van Bloom biedt een krachtig kader om je onderwijsdoelen te verdiepen en hogere orde-denkvaardigheden te stimuleren. Door opdrachten en vragen te formuleren die verder gaan dan onthouden en begrijpen, help je leerlingen analyseren, evalueren en creëren.

Met deze praktijkgerichte module leer je hoe je de taxonomie van Bloom strategisch inzet om verrijkingsopdrachten te ontwikkelen die écht inspelen op de leerbehoeften van begaafde leerlingen. Zo maak je elk vak uitdagender en stimuleer je kritisch en creatief denken in je klas. Bovendien ontvang je bij deze module onze [Bloombox](#), een educatief pakket met dobbelstenen en een kaartenboekje, waarmee je op een eenvoudige en effectieve manier Bloom in je lessen kan integreren.

Leerdoelen

De module *Verrijken met de taxonomie van Bloom* biedt leerkrachten en onderwijsprofessionals inzicht in hoe zij de taxonomie van Bloom kunnen inzetten om hun lessen te verrijken en cognitief sterk functionerende leerlingen beter te ondersteunen. Traditionele leerstof richt zich vaak op lagere orde-denkvaardigheden zoals onthouden en begrijpen, terwijl begaafde leerlingen nood hebben aan hogere orde-denkvaardigheden zoals analyseren, evalueren en creëren. Deze module biedt concrete handvatten om verrijkingsmateriaal te ontwerpen dat aansluit bij de leerbehoeften van begaafde leerlingen en hen uitdaagt om dieper na te denken en creatief te werken.



- **Inzicht in de taxonomie van Bloom:** deelnemers verwerven kennis over de verschillende niveaus van denkvaardigheden en hoe deze kunnen worden toegepast in het onderwijs.
- **Toepassen van hogere orde-denkvaardigheden:** deelnemers leren hoe ze opdrachten en vragen kunnen formuleren die een beroep doen op analyseren, evalueren en creëren, zodat leerlingen worden uitgedaagd op hun niveau.
- **Ontwerpen van verrijkingsmateriaal:** deelnemers ontdekken hoe ze met behulp van de taxonomie van Bloom verrijkingsopdrachten kunnen ontwikkelen die aansluiten bij de behoeften van cognitief sterk functionerende leerlingen.

1	Taxonomie Cognitieve vaardigheden - Benjamin Bloom	4
1.1	Criteria verrijkingsstof	4
1.2	Hogere orde-denkvaardigheden	5

2.2.7 Uitzonderlijk begaafd, en nu?

Docent: dr. Sabine Sypré

De leer- en ontwikkelingsbehoeften van uitzonderlijk hoogbegaafde leerlingen (UHB) wijken sterk af van die van hun leeftijdsgenoten, zelfs binnen de groep van begaafde kinderen. Hun extreme leerhonger, snelle denktempo en behoefte aan diepgang vragen om een onderwijsaanpak die verder gaat dan klassieke verrijking. Tegelijk kunnen asynchrone ontwikkeling en sociale isolatie leiden tot uitdagingen op emotioneel en sociaal vlak.

Hoe kunnen we uitzonderlijk hoogbegaafde leerlingen tijdig signaleren? Welke onderwijsaanpassingen zijn nodig om hun leerpotentieel ten volle te benutten? In deze kennismodule verkennen we de specifieke onderwijsbehoeften van UHB-leerlingen en bespreken we strategieën om hen optimaal te ondersteunen in het onderwijs.

Leerdoelen

De module *Uitzonderlijk begaafd, en nu?* biedt diepgaand inzicht in de specifieke noden van deze kleine, maar vaak onderbelichte groep leerlingen. Op basis van recent onderzoek worden de unieke cognitieve, sociale en emotionele kenmerken van uitzonderlijk hoogbegaafde (UHB) leerlingen verkend. De module richt zich op de uitdagingen rond



signalering, onderwijsaanpassingen en het creëren van een stimulerende leeromgeving. Deelnemers krijgen concrete handvatten aangereikt om de leer- en ontwikkelingskansen van deze leerlingen optimaal te ondersteunen binnen het onderwijs.

- **Inzicht in signalering en kenmerken:** deelnemers leren hoe uitzonderlijk hoogbegaafde leerlingen zich onderscheiden van andere begaafde leerlingen en welke signalen kunnen wijzen op hun specifieke onderwijsbehoeften.
- **Begrip van onderwijsaanpassingen:** deelnemers verwerven kennis over effectieve onderwijsstrategieën, zoals een combinatie van versnellen, verrijken en het creëren van een passend curriculum voor UHB-leerlingen.
- **Bewustwording van sociaal-emotionele noden:** deelnemers begrijpen de impact van asynchrone ontwikkeling of sociale isolatie bij UHB-leerlingen en hoe deze factoren meewegen in hun schoolervaring en welzijn.

Syllabus nog in ontwikkeling

2.2.8 Dubbel bijzondere leerlingen: signalering en begeleiding

Docent: dr. Sabine Sypré

Bij dubbel bijzondere leerlingen – kinderen die zowel hoogbegaafd zijn als een leer-, ontwikkelings- of gedragsstoornis hebben – is de balans tussen hun uitzonderlijke capaciteiten en bijkomende uitdagingen complex. Hun begaafdheid kan hun moeilijkheden maskeren, terwijl hun stoornis juist hun talenten kan verhullen. Hierdoor blijven ze vaak onder de radar en krijgen ze niet altijd de ondersteuning die ze nodig hebben.

In deze kennismodule verkennen we hoe je dubbel bijzondere leerlingen kunt herkennen en begrijpen. We gaan dieper in op het maskeringseffect, de valkuilen in signalering en hoe een gerichte aanpak hen kan helpen om zowel hun sterke kanten als hun ondersteuningsbehoeften optimaal te benutten. Je krijgt concrete handvatten om deze leerlingen te begeleiden in hun ontwikkeling en hun onderwijs- en zorgtrajecten beter af te stemmen op hun unieke profiel.

Leerdoelen

De module *Dubbel bijzondere leerlingen: signalering en begeleiding* biedt diepgaand inzicht in de complexe interactie tussen hoogbegaafdheid en leer-, ontwikkelings- of



gedragsstoornissen. Deze 'dubbel bijzondere' leerlingen blijven vaak onder de radar, omdat hun begaafdheid hun uitdagingen kan maskeren en omgekeerd. In deze module verkennen we de kenmerken, signaleringsprocessen en ondersteuningsbehoeften van deze diverse groep. We bespreken hoe onderwijsprofessionals, zorgverleners en ouders hen beter kunnen begeleiden en welke onderwijsaanpassingen nodig zijn om zowel hun sterke kanten als hun moeilijkheden te ondersteunen.

- **Herkennen van dubbel bijzondere leerlingen:** deelnemers leren de signalen en kenmerken van begaafde leerlingen met bijkomende leer-, ontwikkelings- of gedragsstoornissen te identificeren.
- **Inzicht in het maskeringseffect:** deelnemers krijgen inzicht in hoe begaafdheid en stoornissen elkaar kunnen verhullen en hoe dit het proces van signalering en diagnostiek beïnvloedt.
- **Effectieve onderwijs- en begeleidingsstrategieën:** deelnemers verwerven kennis over interventies en aanpassingen die kunnen helpen om deze leerlingen optimaal te ondersteunen en hun talenten tot ontplooiing te brengen.

Syllabus nog in ontwikkeling

2.2.9 Van behaviorisme naar zelfdeterminatietheorie

Motivatie is een cruciale factor in het leerproces en de ontwikkeling van cognitief sterk functionerende leerlingen. Onderpresteren en demotivatie kunnen ontstaan wanneer leeromgevingen niet aansluiten bij hun psychologische basisbehoeften of wanneer externe beloningen hun intrinsieke motivatie ondermijnen.

Hoe is motivatie van invloed op leerprestaties en persoonlijke groei? Welke theorieën helpen ons begrijpen hoe motivatie werkt? En hoe kunnen we deze kennis toepassen om een stimulerende leeromgeving te creëren?

In deze kennismodule verkennen we de evolutie van motivatietheorieën, van het behaviorisme en de attributietheorie tot de mindsettheorie en de zelfdeterminatietheorie. We ontdekken hoe autonomie, verbondenheid en competentie een sleutelrol spelen in duurzame motivatie en hoe je deze principes kan inzetten om leerlingen of cliënten optimaal te begeleiden.



Leerdoelen

De module *Van behaviorisme naar zelfdeterminatietheorie* biedt een diepgaand inzicht in verschillende motivatietheorieën en hun impact op leren en presteren. Veel onderwijssystemen en opvoedingsstrategieën steunen nog steeds op behavioristische principes van belonen en straffen, terwijl onderzoek uitwijst dat intrinsieke motivatie en autonomie een veel duurzamere impact hebben op ontwikkeling.

In deze module verkennen we de evolutie van motivatietheorieën: van de klassieke behavioristische benadering van Watson en Skinner, over de attributietheorie van Weiner en de mindsettheorie van Dweck, tot de zelfdeterminatietheorie van Deci en Ryan. Deelnemers krijgen inzicht in hoe motivatie werkt, waarom extrinsieke beloningen soms averechts kunnen werken en hoe je een leeromgeving creëert waarin autonomie, verbondenheid en competentie centraal staan.

- **Inzicht in verschillende motivatietheorieën:** deelnemers begrijpen de kernprincipes van behaviorisme, attributietheorie, mindsettheorie en de zelfdeterminatietheorie en hun impact op motivatie.
- **Autonomie, verbondenheid en competentie als basis:** deelnemers leren hoe ze deze psychologische basisbehoeften kunnen benutten om motivatie bij leerlingen of cliënten te versterken.
- **Herkennen en doorbreken van onderpresteren:** deelnemers krijgen inzicht in hoe motivatieverlies en onderpresteren ontstaan en welke strategieën kunnen helpen om intrinsieke motivatie te stimuleren.

1	Het belang van motivatie.....	4
1.1	Locus of control - Julian Rotter.....	6
1.2	Attributietheorie - Bernard Weiner	8
1.3	Goal Theorie - Carol Dweck	11
1.4	Behaviorisme – John Watson	18
2	Zelfdeterminatietheorie	21
2.1	Psychologische basisbehoeften.....	22
2.1.1	Flow	24
	Literatuur.....	29



2.2.10 Het ABC van motivatie bij begaafde personen

Motivatie is een cruciale factor in de ontwikkeling van cognitief begaafde personen en speelt een sleutelrol bij zowel excelleren als onderpresteren. Wanneer hun basisbehoeften niet worden vervuld, kan dit leiden tot motivatieverlies en zelfs weerstand tegen leren.

De zelfdeterminatietheorie stelt dat alle mensen – en dus ook begaafde kinderen, jongeren en volwassenen – drie fundamentele psychologische behoeften hebben: autonomie, verbondenheid en competentie. Wanneer deze behoeften worden vervuld, ontstaat intrinsieke motivatie en duurzaam leerplezier.

In deze kennismodule duiken we diep in de zelfdeterminatietheorie en onderzoeken we hoe deze toegepast kan worden bij cognitief begaafde personen. We bekijken daarnaast hoe verschillende leerkracht-, opvoedings- en begeleidingsstijlen motiverend of juist demotiverend kunnen werken en hoe je een omgeving creëert die motivatie versterkt.

Leerdoelen

De module *Het ABC van motivatie bij begaafde personen* richt zich op de drie psychologische basisbehoeften die cruciaal zijn voor motivatie: Autonomie, verbondenheid en Competentie. Veel begaafde personen verliezen hun aanvankelijke leerhonger door een gebrek aan autonomie, een zwakke connectie met hun omgeving of een gebrek aan uitdagende leerervaringen. Dit kan leiden tot motivatieverlies en onderpresteren.

In deze module verkennen we hoe de zelfdeterminatietheorie van Deci en Ryan helpt om motivatieproblemen bij begaafde personen te begrijpen en te doorbreken. We bespreken de impact van leerkrachtstijlen, feedback en de rol van ouders in het ondersteunen van intrinsieke motivatie. Deelnemers krijgen concrete handvatten om een stimulerende leeromgeving te creëren waarin begaafde kinderen, jongeren of volwassenen zich autonoom, verbonden en competent voelen, wat leidt tot meer motivatie en betere leerresultaten.

- **Inzicht in het ABC van motivatie:** deelnemers leren hoe autonomie, verbondenheid en competentie de kern vormen van motivatie en hoe een gebrek eraan kan leiden tot onderpresteren.



- **Herkennen en doorbreken van motivatieproblemen:** deelnemers verwerven kennis over de oorzaken van motivatieverlies bij begaafde personen en hoe ze deze kunnen aanpakken met wetenschappelijk onderbouwde strategieën.
- **Concrete tools voor onderwijs en begeleiding:** deelnemers ontdekken hoe ze motiverende leerkracht/ opvoeding/begeleiding-stijlen, effectieve feedback en ouderbetrokkenheid kunnen inzetten om de motivatie van begaafde personen duurzaam te versterken.

1	Zelfdeterminatietheorie.....	5
1.1	Psychologische basisbehoeften.....	6
1.1.1	Relaties: in verbondenheid met anderen, in contact met je wereld.....	8
1.1.2	Autonomie: de vrijheid het eigen handelen te mogen sturen	9
1.1.3	Competentie: het uitdagende pad naar meesterschap.....	11
1.2	Intrinsieke en extrinsieke motivatie.....	12
1.3	Leerkrachtstijlen en opvoedingskompas	14
1.3.1	Circumplexmodel.....	15
1.3.2	Onderzoek naar motiverend lesgeven.....	17
	Literatuur.....	20

2.2.11 Onderpresteren van begaafde jongeren omkeren

Docent: dr. Sabine Sypré

Begaafdheidsmodellen tonen dat motivatie cruciaal is voor het volledig benutten van talent. Tegelijkertijd bepaalt motivatie ook of begaafde personen onderpresteren.

Onderzoek laat twee trajecten zien die tot onderpresteren leiden, en voor elk traject zijn specifieke interventies ontwikkeld om de motivatie te herstellen.

In deze kennismodule bespreken we de twee profielen van onderpresteerders, onderzoeken we hoe hun onderpresteren ontstaat en welke interventies nodig zijn om het om te keren.

Leerdoelen

De module *Onderpresteren van begaafde jongeren omkeren* van Hoogbloeiër® richt zich op het herkennen en omzetten van onderpresterend gedrag bij cognitief begaafde jongeren. Deze opleiding combineert toonaangevende theoretische kaders – zoals het Achievement



Orientation Model (AOM) en het Pathways to Underachievement Model (PUM) – met praktische interventiestrategieën. Deelnemers krijgen inzicht in hoe maladaptieve overtuigingen en de invloed van de omgeving bijdragen aan onderpresteren en leren hoe zij met een systematische aanpak (evaluatie, effectieve communicatie, aanpassen van verwachtingen, rolmodelidentificatie en het wegwerken van hiaten) onderpresteren kunnen omzetten in hoogpresteren. De module biedt concrete handvatten om zowel de thuis- als schoolomgeving te activeren en zo duurzame veranderingen in motivatie en prestaties te bewerkstelligen.

- **Inzicht in theoretische modellen:** deelnemers verwerven diepgaand inzicht in de theoretische modellen (AOM en PUM) die ten grondslag liggen aan onderpresteren bij begaafde jongeren.
- **Inzicht in types onderpresteerders:** deelnemers leren hoe ze op basis van een grondige evaluatie het type onderpresteerder kunnen identificeren en gerichte interventies kunnen opzetten.
- **Inzicht in interventies:** deelnemers verwerven kennis over effectieve coachingstrategieën, gericht op het type onderpresteerder, om de motivatie en zelfregulatie van onderpresterende jongeren te versterken.



1	Helpende theoretische kaders	4
1.1	Het Achievement Orientation Model (AOM).....	4
1.2	Pathways to Underachievement Model (PUM)	7
1.2.1	Maladaptieve overtuigingen over competentie	7
1.2.2	Afnemende waardeovertuigingen.....	9
2	Wat kan een coach doen bij onderpresteren?	12
2.1	Handelingsplan bij onderpresteren.....	12
2.1.1	Stap 1: evaluatie van vaardigheden en capaciteiten en identificering van de types van onderpresteren.....	14
2.1.2	Stap 2: communicatie.....	16
2.1.3	Stap 3: Het veranderen van de verwachtingen van belangrijke andere personen.....	17
2.1.4	Stap 4: Identificatie met een rolmodel.....	18
2.1.5	Stap 5: het wegwerken van hiaten.....	20
2.1.6	Stap 6: Verandering van versterkende maatregelen thuis en op school	21
2.2	Interventies bij onderpresteren	25
2.2.1	Interventie bij lagere school kinderen.....	26
2.2.2	Preventieve aanpak bij jongeren	27
2.2.3	Omkeren van onderpresteren bij jongeren	28
	Literatuur.....	33

2.2.12 Mindset en begaafdheid: de sleutel tot groei

Docent: dr. Sabine Sypré

Carol Dweck onderzocht hoe mindset – de overtuiging over de ontwikkelbaarheid van intelligentie – een grote invloed heeft op motivatie, doorzettingsvermogen en prestaties. Vooral bij begaafde leerlingen speelt dit een cruciale rol: een vaste mindset kan leiden tot faalangst, het vermijden van uitdagingen en onderpresteren, terwijl een groeimindset hen stimuleert om te leren en zich te ontwikkelen.

De manier waarop kinderen denken over hun eigen intelligentie beïnvloedt hoe ze omgaan met uitdagingen, inspanning, kritiek en mislukkingen. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat begaafde leerlingen een groeimindset ontwikkelen en hun potentieel ten volle benutten?

In deze kennismodule bespreken we het verschil tussen een vaste en een groeimindset, hoe deze concepten samenhangen met begaafdheid en op welke manier ouders en leerkrachten een groeimindset kunnen stimuleren bij kinderen en jongeren.



Leerdoelen

De module *Mindset en begaafdheid: de sleutel tot groei* richt zich op de invloed van mindset op het leerproces en de motivatie van cognitief begaafde leerlingen. Uit onderzoek blijkt dat begaafde leerlingen vaak een vaste mindset ontwikkelen, wat kan leiden tot het vermijden van uitdagingen, faalangst en onderpresteren. In deze module onderzoeken we het concept van een vaste en groeimindset, en hoe overtuigingen over intelligentie het gedrag en de prestaties van leerlingen beïnvloeden. We bespreken strategieën om een groeimindset te stimuleren bij begaafde kinderen en jongeren, en hoe leerkrachten en ouders een ondersteunende rol kunnen spelen in dit proces.

- **Inzicht in mindset en begaafdheid:** deelnemers leren het verschil tussen een vaste en een groeimindset en begrijpen hoe mindset de motivatie en prestaties van begaafde leerlingen beïnvloedt.
- **Bewustwording van de impact van mindset op onderpresteren:** deelnemers krijgen inzicht in hoe een vaste mindset kan bijdragen aan onderpresteren bij begaafde leerlingen en hoe dit proces kan worden doorbroken.
- **Strategieën om een groeimindset te stimuleren:** deelnemers ontdekken hoe ze leerlingen kunnen begeleiden in het ontwikkelen van een groeimindset, met praktische tips voor feedback, motivatie en leerstrategieën.



1	Inleiding in Mindset	3
1.1	Zelfconcept over intelligentie	3
1.2	Impact op je leven.....	5
1.2.1	Uitdagingen.....	5
1.2.2	Tegenslagen.....	5
1.2.3	Inspanningen	6
1.2.4	Kritiek	7
1.2.5	Succes van anderen.....	8
1.3	Mindset en begaafdheid	9
1.4	Mindset, dé missing link.....	11
2	Een groeimindset ontwikkelen.....	14
2.1	Online interventie ter preventie.....	14
2.2	Het gevaar van prijzen.....	16
2.2.1	Boodschappen over succes	16
1.1.1	Boodschappen over falen	17
1.1.2	Gezond prijzen.....	18
2.3	Stimuleren van een groeimindset.....	19
2.3.1	Zelf veranderen.....	19
2.3.2	Kinderen	20
	Literatuur.....	22

2.2.13 Groeimindset bij kinderen: praktische training voor coaches

Docent: dr. Sabine Sypré

Wil je effectieve tools leren om groeimindset aan te leren bij kinderen en jongeren? Dan nodigen we je graag uit voor deze opleidingsmodule waarin we verschillende werkvormen en strategieën verkennen om deze waardevolle mindset te bevorderen.

In deze module ligt de focus niet op het theoretische begrip van vaste en groeimindset, maar op de praktische toepassing ervan in de begeleiding van kinderen. Je zult leren hoe je groeimindset op een effectieve manier kunt stimuleren en aanleren aan kinderen, waardoor ze veerkrachtiger worden en beter omgaan met uitdagingen en tegenslagen.



Leerdoelen

De module *Groeimindset bij kinderen: praktische training voor coaches* biedt effectieve tools en strategieën om een groeimindset aan te leren bij kinderen in een begeleidingscontext. Verschillende werkvormen en aanpakken worden verkend om deze waardevolle mindset te bevorderen. In deze praktijkgerichte module ontdek je hoe je een leeromgeving creëert waarin doorzetten, falen en kritisch denken worden gezien als kansen om te groeien.

De focus ligt op de concrete toepassing van groeimindset in een coachingspraktijk. We verkennen hoe je een veilige leeromgeving opbouwt, effectieve feedback geeft en hoe je leerlingen helpt om veerkrachtiger om te gaan met uitdagingen. Daarnaast leer je hoe je mindsetprincipes op een toegankelijke manier aanleert aan kinderen én hun ouders, zodat kinderen kunnen groeien en hun potentieel ten volle leren ontwikkelen.

- **Inzicht in mindset en leeromgeving:** deelnemers begrijpen wat mindset is en leren hoe ze een groeimindset stimulerende omgeving kunnen creëren, waarin falen wordt gezien als een leerkans.
- **Praktische toepassing van groeimindset:** deelnemers ontdekken hoe ze mindsetprincipes kunnen overbrengen aan kinderen, met aandacht voor doorzetten, kritisch denken en de werking van het brein.
- **Feedback en ouderbetrokkenheid:** deelnemers leren hoe ze prijzen en feedback geven vanuit een groeimindset en hoe ze ouders kunnen betrekken bij de mindsetontwikkeling van hun kinderen.

Geen syllabus aanwezig

2.2.14 Aan de slag met De Kracht in Jezelf bij onderpresterende begaafde kinderen

Docent: dr. Sabine Sypré

Bij sommige begaafde kinderen komt onderpresteren voor en dit hangt nauw samen met motivatie, leerstrategieën en zelfregulatie. Wanneer zij onvoldoende worden uitgedaagd of geen effectieve leer- en studievaardigheden ontwikkelen, kunnen ze vastlopen in perfectionisme, faalangst, vermijdingsgedrag of een gebrek aan doorzettingsvermogen.



Hoe kan je als leerkracht of coach een onderpresterend begaafd kind helpen om opnieuw gemotiveerd te leren? Welke strategieën en materialen kan je inzetten om hen te ondersteunen in hun leerproces en zelfvertrouwen?

In deze praktijkmodule werken we met De Kracht in Jezelf, een begeleidingsprogramma dat leerkrachten en begeleiders handvatten biedt om samen met het kind te werken aan leer- en motivatieproblemen. We gaan concreet aan de slag met tools en materialen om onderpresterende begaafde kinderen weer in beweging te krijgen.

Leerdoelen

Onderpresteren is een veelvoorkomend fenomeen bij hoogbegaafde kinderen en hangt nauw samen met motivatie en het ontwikkelen van metacognitieve vaardigheden. Kinderen die onvoldoende worden uitgedaagd, blijven vaak hangen in informele leerstrategieën, waardoor ze geen effectieve studievvaardigheden, doorzettingsvermogen of reflectie ontwikkelen. Dit kan leiden tot faalangst, onzekerheid, perfectionisme en uiteindelijk demotivatie of schooluitval.

De Kracht in Jezelf biedt leerkrachten en begeleiders een praktische handreiking om één-op-één met hoogbegaafde kinderen aan de slag te gaan rond leren leren, leermotivatie en sociale en emotionele belemmeringen. In de module *Aan de slag met De Kracht in Jezelf bij onderpresterende begaafde kinderen* leer je hoe je dit programma effectief inzet om kinderen te ondersteunen in het ontwikkelen van zelfinzicht, veerkracht en zelfregulatie. We werken concreet met tools en materialen zoals Nikitin 4 en 5, het Kinderkwaliteitenspel 'Ken je Kwaliteiten' en andere interactieve opdrachten.

Deze praktijkmodule is bedoeld voor onderwijs- en zorgprofessionals met basiskennis van hoogbegaafdheid en onderpresteren. Het wordt aangeraden eerst de kennismodule over onderpresteren te volgen of reeds ervaring in het werkveld te hebben.

- **Praktisch begeleiden van onderpresterende kinderen:** deelnemers leren hoe ze het programma De Kracht in Jezelf inzetten in een één-op-één setting om onderpresteren doelgericht aan te pakken.
- **Actief werken met tools en materialen:** deelnemers oefenen met spellen zoals Nikitin 4 en 5 en het Kinderkwaliteitenspel, en leren hoe deze bijdragen aan motivatie, zelfinzicht en doorzettingsvermogen.



- **Op maat werken met begaafde kinderen:** deelnemers ontwikkelen de vaardigheden om leerstrategieën en begeleidingstechnieken af te stemmen op de specifieke noden en uitdagingen van het kind.

Geen syllabus aanwezig, een werkboekje wordt meegegeven.

2.2.15 Wijs op Weg: onderpresteren omkeren bij begaafde jongeren

Docent: dr. Sabine Sypré

Onderpresteren bij hoogbegaafde jongeren is een complex proces waarin verschillende psychologische factoren een rol spelen. Zelfbeeld, overtuigingen over eigen capaciteiten, doelwaardering en zelfregulatie bepalen in grote mate of een jongere zijn of haar potentieel kan benutten. Wanneer deze factoren negatief beïnvloed worden, kan dit leiden tot motivatieverlies en onderpresteren.

Het programma *Wijs op Weg* is ontwikkeld om hoogbegaafde jongeren inzicht te geven in hun eigen denken en gedrag en hen te ondersteunen bij het omkeren van onderpresteergedrag. Door middel van gerichte werkvormen en concrete tools leren jongeren hun sterke punten te herkennen, hun mindset te versterken en beter om te gaan met uitdagingen.

In deze opleiding leer je hoe je dit programma effectief inzet in de praktijk. We verkennen de vier modules – zelfbeeld, zelfovertuigingen, doelwaardering en zelfregulatie – en bekijken welke materialen en methodieken je kan gebruiken om hoogbegaafde jongeren op maat te begeleiden.

Leerdoelen

De opleiding *Wijs op Weg* biedt professionals de praktische tools en methodieken om hoogbegaafde onderpresterende jongeren effectief te begeleiden. Het programma helpt jongeren inzicht te krijgen in hun eigen begaafdheid, overtuigingen, leerstrategieën en de invloed van hun omgeving. Door middel van concrete werkvormen leren deelnemers hoe ze deze jongeren ondersteunen bij het versterken van hun zelfbeeld, het ontwikkelen van helpende overtuigingen en het verbeteren van hun zelfregulatie.

Het programma bestaat uit vier modules: **zelfbeeld, zelfovertuigingen, doelwaardering en zelfregulatie**. Deze modules, die voortbouwen op het *Pathways to Underachievement*



Model, bieden een wetenschappelijk onderbouwd kader om onderpresteren bij begaafde jongeren aan te pakken.

- **Effectief begeleiden van begaafde onderpresteerders:** deelnemers leren hoe ze jongeren ondersteunen bij het omkeren van onderpresteren en het versterken van hun welzijn en academische prestaties.
- **Leren inzetten van praktische tools en werkvormen:** deelnemers maken kennis met concrete materialen zoals het Kernkwaliteitenspel van Ofman, het Waardenspel van Siebers en de Talententoolbox van Dewulf en leren hoe ze deze effectief inzetten in de begeleiding van jongeren.
- **Leren toepassen van het programma *Wijs op Weg*:** deelnemers krijgen concrete handvatten om dit programma in te zetten bij jongeren, inclusief methodieken en materialen die zijn ontwikkeld binnen wetenschappelijk onderzoek.

Materialen en handleiding worden meegegeven bij de opleiding

2.2.16 Executieve functies bij CSF-leerlingen: herkennen, begrijpen en versterken

Docent: Hilde Mahieu

Bij cognitief begaafde leerlingen zijn sterke cognitieve vaardigheden niet altijd gelijk aan goed ontwikkelde executieve functies. Terwijl ze complexe leerstof snel verwerken, kunnen ze moeite hebben met vaardigheden zoals planning, organisatie, impulscontrole en werkgeheugen. Dit kan leiden tot uitdagingen in taakgericht werken, zelfregulatie en flexibiliteit in het leerproces.

In deze praktijkmodule gaan we diep in op de rol van executieve functies bij cognitief begaafde kleuters en lagere schoolleerlingen en hoe deze functies zich ontwikkelen. We verkennen signalen van sterke en zwakke executieve vaardigheden en bespreken hoe leerkrachten en begeleiders deze kunnen observeren en versterken. Aan de hand van theoretische inzichten en direct toepasbare werkvormen leer je hoe je executieve functies doelgericht kunt ondersteunen in de klaspraktijk. We combineren achtergrondkennis met concrete strategieën en technieken, zodat je deze vaardigheden effectief kunt integreren in je onderwijsaanpak.



Leerdoelen

Executieve functies spelen een cruciale rol in het leerproces en de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen. Deze cognitieve processen, zoals impulscontrole, werkgeheugen en cognitieve flexibiliteit, bepalen in grote mate hoe kinderen leren, plannen, zichzelf reguleren en met uitdagingen omgaan. Binnen het basisonderwijs zijn deze functies onmisbaar voor schoolsucces en persoonlijke groei.

In deze praktijkgerichte module verkennen we hoe executieve functies zich ontwikkelen en hoe leerkrachten en begeleiders deze kunnen stimuleren in de klascontext. We gaan in op de vraag hoe we deze vaardigheden kunnen observeren en versterken, zodat kinderen zelfstandiger en doelgerichter leren functioneren. Hierbij hanteren we concrete strategieën en technieken, van speelse activiteiten en interactievormen tot het inzetten van specifieke materialen en prentenboeken. We kijken ook naar de invloed van de leeromgeving en hoe een leerkracht executieve functies doelgericht kan trainen zonder het werkgeheugen van leerlingen te overbelasten.

Daarnaast besteden we aandacht aan de impact van executieve functies op leerprestaties en gedragsregulatie en bespreken we hoe omgevingsfactoren – zoals schoolcontext en thuisomgeving – de ontwikkeling van deze functies beïnvloeden. Deze module biedt een solide basis voor leerkrachten en begeleiders die executieve functies willen integreren in hun onderwijspraktijk om kinderen beter te ondersteunen in hun leerproces en zelfregulatie.

- **Inzicht in executieve functies:** deelnemers begrijpen wat executieve functies zijn en welke rol ze spelen in het leerproces en gedrag van kinderen.
- **Observatie en stimulering:** deelnemers leren hoe ze executieve vaardigheden kunnen herkennen en hoe ze met gerichte werkvormen en technieken deze vaardigheden kunnen versterken in de klaspraktijk.
- **Praktische toepassing:** deelnemers ontdekken hoe ze een stimulerende leeromgeving creëren waarin executieve functies optimaal worden ontwikkeld, met aandacht voor zelfsturing, impulscontrole en doelgericht werken.

Geen syllabus aanwezig



2.2.17 De rol van intelligentietesten bij diagnosticeren van begaafdheid

Intelligentietesten worden vaak gebruikt als diagnostisch instrument om cognitieve begaafdheid vast te stellen, maar hoe betrouwbaar en volledig zijn deze testen in de praktijk? Voor het Nederlandstalig gebied bestaan verschillende intelligentietesten die ingezet worden voor de identificatie van begaafdheid. Hoewel deze testen een wetenschappelijk onderbouwde manier bieden om cognitieve capaciteiten in kaart te brengen, moeten ze met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd. Factoren zoals testervaring van de testafnemer, motivatie, culturele achtergrond en de invloed van verwachtingen bij de te testen persoon kunnen een rol spelen bij de testresultaten.

In deze kennismodule gaan we dieper in op intelligentietesten als bron van identificatie van cognitieve begaafdheid. We bespreken welke testen gangbaar zijn, wat hun mogelijkheden en beperkingen zijn en hoe testresultaten correct geïnterpreteerd kunnen worden. Let wel: deze module focust op de interpretatie en duiding van testresultaten en niet op het leren afnemen van intelligentietesten, aangezien dit voorbehouden is aan erkende psychologen en orthopedagogen.

Leerdoelen

Het meten en diagnosticeren van cognitieve begaafdheid blijft een complex en soms controversieel proces. Intelligentietests worden vaak gebruikt als hulpmiddel bij de identificatie van cognitief begaafde personen, maar het correct interpreteren van testresultaten vereist een diepgaand begrip van zowel de testinstrumenten als de onderliggende theoretische modellen. In de module *De rol van intelligentietesten bij diagnosticeren van begaafdheid* verkennen we de meest gebruikte intelligentietesten in het Nederlandstalige gebied, zoals de Wechsler-testen, de RAKIT-2 en de CoVaT-CHC. Daarnaast besteden we aandacht aan de beperkingen van deze testen en de invloed van factoren zoals het Pygmalion-effect en het Flynn-effect op de interpretatie van testresultaten.

Deze opleiding richt zich op onderwijs- en zorgprofessionals die werken met cognitief begaafde kinderen, jongeren en volwassenen. De focus ligt op het kritisch interpreteren en duiden van testresultaten, niet op het aanleren van hoe deze afgenomen moeten worden – dat blijft voorbehouden aan erkende psychologen en orthopedagogen. Het doel is om een beter begrip te krijgen van hoe diagnostische informatie gebruikt kan worden in onderwijs- en begeleidingscontexten.



- **Inzicht in diagnostische instrumenten:** deelnemers leren de verschillende intelligentietesten kennen die in Nederlandstalig gebied worden gebruikt, inclusief hun theoretische achtergrond en toepassingsmogelijkheden.
- **Kritisch evalueren van testresultaten:** deelnemers verwerven inzicht in de beperkingen en valkuilen van intelligentietesten en leren hoe ze deze kritisch kunnen interpreteren in het kader van cognitieve begaafdheid.
- **Praktische toepassing in diagnostiek:** deelnemers krijgen handvatten om testresultaten te vertalen naar effectieve begeleiding en ondersteuning van cognitief begaafde leerlingen in de praktijk.



1	Diagnosticering via intelligentietests	5
1.1	Metten van intelligentie	5
1.2	Kenmerken van een goede test.....	5
1.3	Kritische bedenkingen	7
1.3.1	Het Pygmalion effect.....	8
1.4	Tips voor de testafnemer	10
2	Diverse types van IQ-testen in Nederlandstalig gebied	12
2.1	Wechsler IQ-testen.....	12
2.1.1	Verbaal Begrip Index.....	13
2.1.2	Visueel Ruimtelijke Index	13
2.1.3	Fluid Redeneren Index	14
2.1.4	Werkgeheugen Index	14
2.1.5	Verwerkingssnelheid Index	15
2.2	De mythe van de performaal/verbaal kloof.....	16
2.3	Cattell, Horn en Carroll	17
2.3.1	Het CHC-model	17
2.3.2	De 9 brede cognitieve vaardigheden	20
2.3.3	Gebruik in Centra voor Leerlingbegeleiding	23
2.4	Rakit IQ-test.....	24
2.4.1	Toepassing van RAKIT-2 bij hoogbegaafde kinderen	24
2.5	De Kiq +	27
2.6	Non-verbale IQ-testen	28
2.6.1	Son-R	28
2.6.2	Wnv-nl.....	30
2.6.3	Het Flynn-effect	31
2.7	Groepstesten.....	32
2.7.1	De CoVaT-CHC	32
2.7.2	De Intelligentie Structuur Test	33
	Literatuur.....	35

2.2.18 Begaaftheidsmodellen uitgediept: meer dan intelligentie

Elke wetenschapper die onderzoek doet naar begaafdheid, maakt gebruik van een model om dit complexe fenomeen te beschrijven en te verklaren. Waar vroege modellen de nadruk legden op cognitieve intelligentie als dé bepalende factor, hebben latere theorieën



een bredere kijk ontwikkeld, waarbij ook omgevingsinvloeden, motivatie, creativiteit en praktische vaardigheden een rol spelen.

Elk model definieert begaafdheid vanuit een ander perspectief en benadrukt verschillende kenmerken. Om een genuanceerd begrip te krijgen, is het essentieel om deze theorieën naast elkaar te leggen en te analyseren hoe ze elkaar aanvullen of van elkaar verschillen. Jouw kijk op begaafdheid – en de manier waarop je ermee omgaat in de praktijk – wordt sterk beïnvloed door het model dat je hanteert.

In deze kennismodule gaan we dieper in op de modellen van Renzulli en Gagné, waarbij we hun verdere ontwikkeling en praktische implicaties onderzoeken. Daarnaast bekijken we hoe de modellen van Heller, Gardner en Sternberg de definitie van begaafdheid hebben verbreed en welke inzichten deze theorieën bieden voor onderwijs en begeleiding.

Leerdoelen

Begaafdheid is een veelzijdig concept dat verder gaat dan louter intellectuele capaciteiten. In deze verdiepende module duiken we dieper in de begaafdheidsmodellen van Renzulli en Gagné, waarbij we verder gaan dan de basisprincipes en ons richten op de nuances en praktische implicaties van deze theorieën. We analyseren hoe deze modellen evolueerden en hoe ze toegepast kunnen worden in onderwijs en begeleiding.

Daarnaast verkennen we modellen die de traditionele, enge definitie van begaafdheid verbreden en rekening houden met andere factoren dan enkel cognitieve vaardigheden. We behandelen onder andere de Meervoudige Intelligentie-theorie van Gardner, de Theorie van Succesvolle Intelligentie van Sternberg en het Multifactorenmodel van Heller. Deze theorieën leggen de nadruk op verschillende intelligentievormen, praktische vaardigheden en de invloed van omgevingsfactoren op talentontwikkeling.

Deze module is bedoeld voor professionals die al een basiskennis van begaafdheidsmodellen hebben en zich verder willen verdiepen in geavanceerde theorieën en hun toepassing in de praktijk.

- **Verdieping in de modellen van Renzulli en Gagné:** deelnemers krijgen een diepgaander en genuanceerd inzicht in de theoretische basis, evolutie en praktische toepassingen van deze invloedrijke modellen.



- **Verkennen van verbrede definities van begaafdheid:** deelnemers maken kennis met modellen zoals die van Gardner, Sternberg en Heller, die verder kijken dan cognitieve begaafdheid en sociale, creatieve of praktische intelligentie meenemen.
- **Kritische vergelijking en toepassing:** deelnemers leren de sterktes en beperkingen van de verschillende modellen analyseren en ontdekken hoe ze deze theorieën kunnen inzetten in hun eigen onderwijs- of begeleidingspraktijk.

1	Het Triadisch Model - Renzulli.....	6
1.1	Achtergrond.....	6
1.2	Wat is sociaal kapitaal en waarom is het belangrijk?.....	8
1.3	Operatie Houndstooth	9
1.4	Optimisme	11
1.4.1	Moed.....	12
1.4.2	'Romance' met een onderwerp of discipline	14
1.4.3	Gevoeligheid voor menselijke bekommernissen	14
1.4.4	Fysieke en mentale energie.....	15
1.4.5	Visie/gevoel van lotsbestemming	16
1.5	De rol van hoogbegaafd en algemeen onderwijs.....	18
1.5.1	Zijn de doelstellingen van Operatie Houndstooth realistisch?	19
1.6	Samenvatting en conclusie	22
2	DifferentiatieModel van hoogbeGaaftheid en Talent - Gagné	23
2.1	Gaven transformeren in talenten: de DMGT als een theorie van Talentontwikkeling.....	24
2.2	Een overzicht van de componenten.....	25
2.2.1	Het trio van talentontwikkeling	26
2.2.2	Het trio van katalysatoren	32
2.3	De prevalentie-schattingen.....	37
2.3.1	Achtergrond en voorstel.....	37
2.3.2	Opmerkingen.....	39
2.4	Naar een talentontwikkelingstheorie.....	40
2.4.1	Een complex patroon van interacties	40



2.4.2	Wat maakt het verschil?	43
2.5	Samenvatting en besluit	50
3	Meervoudige Intelligentietheorie - Gardner	52
3.1	Begaafdheid: een meervoudige intelligentie-perspectief	53
3.2	Theorie van de Meervoudige Intelligenties - herschreven	55
3.2.1	Het onderscheid tussen domeinen en intelligenties	57
3.2.2	De autonomie van de intelligenties	57
3.2.3	Het beoordelen van de intelligenties: bedenkingen	59
3.2.4	Een eerlijke beoordeling van intelligentie	62
3.3	MI-theorie in actie	64
3.3.1	Spectrumproject	64
3.3.2	De klasruimte die Spectrum geïnspireerd is.	65
3.3.3	Spectrummaterialen	65
3.3.4	De Spectrumevaluatie	66
3.3.5	Het Spectrumprofiel	66
3.3.6	Een Meervoudige Intelligentie-benadering voor de lerarenopleiding	66
3.4	Samenvatting en conclusie	68
4	Theorie van Succesvolle Intelligentie - Sternberg	69
4.1	Analytische intelligentie	71
4.2	Creatieve intelligentie	72
4.3	Praktische intelligentie	75
5	Het Multifactorenmodel - Heller	79
5.1	Begaafdheidsfactoren	79
5.2	Prestatiegebieden	80
5.3	Niet-cognitieve persoonlijkheidsfactoren	81
5.4	Omgevingsfactoren	81
	Literatuur	83

2.2.19 Gendersverschillen bij cognitieve begaafdheid

Docent: dr. Sabine Sypré

Bij cognitief begaafde personen loopt de ontwikkeling van het gevoelsleven, de persoonlijkheid en sociale vaardigheden hand in hand met hun intellectuele capaciteiten. Dit vraagt om een integrale benadering waarbij rekening wordt gehouden met zowel hun emotionele als cognitieve noden en mogelijkheden. Genderstereotypering door



leerkrachten beïnvloedt de identificatie en de onderwijsaanpassingen, vooral voor begaafde meisjes, wat in de literatuur uitgebreid wordt besproken.

In deze kennismodule verdiepen we ons in de genderverschillen bij cognitief begaafde kinderen en jongeren en onderzoeken we hoe deze verschillen van invloed zijn op identificatie, begeleiding en talentontwikkeling.

Leerdoelen

De module *Genderverschillen bij cognitieve begaafdheid* van Hoogbloeiër® onderzoekt hoe gender de ontwikkeling, prestaties en sociale ervaringen van begaafde personen beïnvloedt. De opleiding biedt een diepgaande analyse van genderstatistieken in het onderwijs, de gelijkenissen en verschillen tussen begaafde meisjes en jongens en de specifieke uitdagingen waarmee beide groepen geconfronteerd worden – van onderpresteren bij jongens tot barrières op het gebied van zelfwaardering en stereotypen bij meisjes. De module richt zich op het vergroten van bewustzijn en het aanreiken van aanbevelingen voor effectieve begeleiding en ondersteuning in zowel de klas als in bredere maatschappelijke contexten.

- **Inzicht in actuele genderstatistieken:** deelnemers verkrijgen inzicht in de actuele genderstatistieken en de verschillende ontwikkelings- en prestatiepatronen van begaafde meisjes en jongens.
- **Inzicht in specifieke uitdagingen:** deelnemers leren de specifieke uitdagingen en behoeften van begaafde jongens en meisjes te herkennen, waaronder issues zoals onderpresteren bij jongens en barrières op het gebied van zelfwaardering bij meisjes.
- **Inzicht in effectieve strategieën:** deelnemers verwerven kennis over effectieve strategieën en aanbevelingen om gendergerelateerde barrières in het onderwijs en de begeleiding van begaafde personen te doorbreken.



1	Gender algemeen.....	5
1.1	Inleiding	5
1.2	Genderstatistieken voor onderwijs in Vlaanderen	6
1.2.1	Basisonderwijs.....	6
1.2.2	Secundair onderwijs	6
1.2.3	Hoger onderwijs.....	7
1.2.4	Onderwijsopleidingen.....	9
1.2.5	PISA 2018 genderverschillen	9
2	Verschillen en gelijkenissen begaafde meisjes en jongens	12
2.1.1	Verschillen op gebied van ontwikkeling	14
2.1.2	Bekwaamheid en prestaties.....	14
2.1.3	Het socialisatieproces van mannelijke en vrouwelijke rollen.....	16
2.1.4	Carrière-ambities	17
2.1.5	Aanpassing en gevoel van eigenwaarde	17
3	Speciale zorgen voor begaafde jongens	19
3.1	Problematieken	19
3.1.1	Hoog activiteitsniveau	19
3.1.2	Onderpresteren	19
3.1.3	Aliënering en ontkoppeling.....	21
3.1.4	Loopbaanbeslissingen tijdens volwassenheid	22
3.1.5	Een relatie als prestatie	23
4	Speciale zorgen voor begaafde meisjes.....	25
4.1	Barrières	25
4.1.1	Een duik in het gevoel van eigenwaarde	25
4.1.2	Een cultuur van romantiek en de achteruitgang van ambities.....	27
4.1.3	Ongelijkheid in de klas.....	29
4.2	Aanbevelingen voor begaafde meisjes	30
4.2.1	Coaching	30
4.2.2	Rolmodellen	32
4.2.3	Vriendschappen.....	32
4.2.4	Tijd voor zichzelf.....	32
	Literatuur.....	34



2.2.20 Modellen bij coaching van volwassen begaafde personen

Docent: dr. Sabine Sypré

Elke wetenschapper die in het domein van begaafdheid onderzoek verricht, gebruikt een model om begaafdheid te beschrijven of te verklaren. De centrale cognitieve component in de definities gaat in recentere modellen steeds meer verschuiven naar een complexere opvatting over begaafdheid.

Twee theorieën die handvaten geven voor het coachen van (jong)volwassen begaafde personen zijn het Delphi-model en de Positieve Desintegratietheorie van Dabrowski.

In deze kennismodule gaan we dieper in op deze modellen/theorie en bekijken we hoe ze je als coach van jongeren of volwassenen handvaten kunnen geven in je begeleiding.

Leerdoelen

In de module *Modellen bij coaching van volwassen begaafde personen* biedt Hoogbloeiër® diepgaand inzicht in de unieke dynamieken van hoogbegaafdheid bij volwassenen. De module behandelt het existentiële Delphi-model, dat de innerlijke beleving, de wisselwerking met de buitenwereld en het samenspel van existentiële facetten in kaart brengt. Daarnaast wordt de theorie van positieve desintegratie van Dabrowski besproken, inclusief de verschillende niveaus van persoonlijkheidsontwikkeling en de rol van overexcitabiliteiten als maat voor het ontwikkelingspotentieel. Deze inzichten stellen coaches in staat om volwassen hoogbegaafden te begeleiden bij het omzetten van innerlijke conflicten in persoonlijke groei en empowerment.

- **Inzicht verwerven in het existentiële Delphi-model** en begrijpen hoe innerlijke kenmerken en de interactie met de omgeving de beleving van hoogbegaafdheid bij volwassenen beïnvloeden.
- **De theorie van positieve desintegratie van Dabrowski** kunnen interpreteren, met aandacht voor de niveaus van persoonlijkheidsontwikkeling en de betekenis van overexcitabiliteiten.
- **Kennis ontwikkelen om coachingstrategieën af te stemmen** op de specifieke behoeften van volwassen hoogbegaafden, gericht op empowerment en zelfontplooiing.



1	Het existentiële Delphi-model	5
1.1	Het model uitgelegd	6
1.1.1	Innerlijke kenmerken.....	8
1.1.2	Kenmerken van de wisselwerking met de buitenwereld	9
1.1.3	Kenmerken van het samenspel.....	10
2	Theorie van positieve desintegratie - Dabrowski	12
2.1	Niveaus van persoonlijkheidsontwikkeling	13
2.1.1	Niveau I. Primary Integration.....	13
2.1.2	Niveau II. Unilevel Disintegration	14
2.1.3	Niveau III. Spontaneous Multilevel Disintegration	14
2.1.4	Niveau IV. Organised Multilevel Disintegration	14
2.1.5	Niveau V. Secondary Integration.....	15
2.2	Overexcitabilities als maat voor het ontwikkelingspotentieel.....	15
2.2.1	Psychomotor overexcitability.....	16
2.2.2	Sensual overexcitability.....	16
2.2.3	Intellectual overexcitability.....	17
2.2.4	Imaginational overexcitability	18
2.2.5	Emotional overexcitability	19
2.3	Factoren die het ontwikkelingspotentieel beïnvloeden	21
2.3.1	De eerste factor	21
2.3.2	De tweede factor.....	22
2.3.3	De derde factor	22
2.3.4	Dynamismen	23
	Literatuur.....	25

2.2.21 Aandachtspunten bij coaching van volwassen begaafde personen

Docent: dr. Sabine Sypré

Bij het coachen van hoogbegaafde volwassenen kom je unieke uitdagingen tegen die afwijken van de traditionele coaching. Hun intense, complexe denkwijze en emotionele gevoeligheid vragen om een specifieke aanpak, waarbij aandacht moet zijn voor zaken als het imposter fenomeen, onderpresteren en burn-out.

In deze kennismodule ontdek je welke aandachtspunten essentieel zijn om deze cliënten optimaal te begeleiden en hen te helpen hun volledige potentieel te benutten.



Leerdoelen

In de module *Aandachtspunten bij coaching van begaafde volwassenen* verkent Hoogbloeiër® de unieke eigenschappen, uitdagingen en behoeften van hoogbegaafde volwassenen. De module richt zich op het herkennen van specifieke signalen en knelpunten binnen coachingtrajecten, zoals het ontdekken van eigen begaafdheid, het omgaan met het imposter fenomeen, en het versterken van executieve vaardigheden. Aan de hand van een selectie van toonaangevende boeken en voorbeelden van praktische werkvormen worden coaches voorzien van inzichten om de therapeutische relatie te optimaliseren en cliënten te begeleiden naar meer zelfrealisatie en empowerment.

- **Inzicht in unieke kenmerken en uitdagingen:** deelnemers krijgen diepgaand begrip van de complexe persoonlijkheid, intensiteit en eigenzinnigheid van hoogbegaafde volwassenen.
- **Kennis van effectieve coachingstrategieën:** deelnemers verwerven kennis over interventies en praktische aanpakken zoals het herkennen van het imposter fenomeen, onderpresteren en burn-out/bore-out.
- **Inzicht in bevordering van zelfrealisatie:** deelnemers leren hoe ze coaching kunnen inzetten om cliënten te ondersteunen bij het ontdekken en benutten van hun volledige potentieel.



1	Boeken voor (coaches van) hoogbegaafde volwassenen.....	5
1.1	Hoogbegaafde volwassenen.....	6
1.2	Hoogbegaafd in de praktijk.....	7
1.3	Meer dan intelligent.....	7
1.4	The Gifted Adult.....	9
1.5	Had ik dit maar eerder geweten over ACT & hoogbegaafdheid.....	10
2	Ontdekking van de begaafdheid.....	11
2.1	Onbewust hoogbegaafd, ongelukkig/onsuccesvol.....	11
2.2	Bewust hoogbegaafd, ongelukkig/onsuccesvol.....	12
2.3	Bewust hoogbegaafd, gelukkig/succesvol.....	13
2.4	Onbewust hoogbegaafd, gelukkig/succesvol.....	13
2.5	Identificatie van hoogbegaafdheid bij volwassenen.....	14
3	Zoektocht naar hulp.....	16
3.1	Mindset.....	16
3.2	Imposter fenomeen.....	17
3.3	Communicatie.....	18
3.4	Sociale interactie.....	19
3.5	Emoties.....	20
3.6	Onderpresteren.....	21
3.7	Executieve vaardigheden.....	22
3.8	Bore-out/burn-out.....	23
4	Zelfrealisatie.....	25
4.1	The Gifted Adult.....	25
4.2	The Artist's Way.....	26
4.3	Brief aan een middelmatige man.....	27
4.4	Creatieve oefening met tijdschriften.....	28
5	Aandachtspunten bij de therapeutische relatie.....	30
	Literatuur.....	32

2.2.22 Praktisch aan de slag: coachingstechnieken voor hoogbegaafde volwassenen

Docenten: Isabelle Van de Vijver en Katrien Bartholomeeussen

Bij het coachen van hoogbegaafde volwassenen volstaat een standaardaanpak vaak niet. Hun snelle, diepgaande denkproces en sterke autonomie vragen om een praktijkgerichte



aanpak waarbij effectieve methodieken en tools centraal staan. Bovendien spelen uitdagingen zoals perfectionisme, executieve disfunctie en emotionele intensiteit een grote rol in hun begeleiding.

In deze praktijkmodule ga je hands-on aan de slag met concrete werkvormen en materialen om hoogbegaafde volwassenen optimaal te ondersteunen. Via interactieve oefeningen, casussen en coachingstechnieken leer je hoe je hen helpt hun sterktes te benutten en obstakels te overwinnen in hun persoonlijke en professionele ontwikkeling.

Leerdoelen:

Begaafde volwassenen hebben unieke coachingnoden die niet altijd aansluiten bij traditionele begeleidingsmethoden. Deze praktijkmodule bouwt voort op de theoretische inzichten uit eerdere kennismodules rond coaching van volwassen begaafden en richt zich op het concreet toepassen van werkvormen, tools en materialen in de begeleiding van begaafde volwassenen. We werken aan de hand van praktijkcases en gaan in op strategieën om typische valkuilen zoals imposterfenomeen, executieve disfunctie, emotionele intensiteit en bore-out/burn-out effectief aan te pakken.

Deelnemers leren hoe ze coachingstechnieken kunnen inzetten die specifiek afgestemd zijn op begaafde volwassenen en hoe ze hen kunnen begeleiden naar meer zelfinzicht, zelfacceptatie en zelfrealisatie. Er wordt gewerkt met diverse tools zoals ACT-methodieken, het Delphimodel, reflectieoefeningen en gespreksmethodieken die inzicht geven in denk- en gedragsprocessen.

- **Concrete toepassing van coachingstechnieken:** deelnemers leren praktische werkvormen, tools en methodieken inzetten bij de begeleiding van begaafde volwassenen.
- **Actief oefenen met gespreks- en reflectiemethoden:** deelnemers passen verschillende coachingstechnieken toe via rollenspelen, casusbesprekingen en interactieve werkvormen.
- **Praktische integratie in de eigen begeleidingspraktijk:** deelnemers leren hoe ze de aangereikte tools en methodieken kunnen inzetten in hun eigen coaching- of begeleidingscontext.

Let op:

Voor een optimaal leerrendement wordt aangeraden eerst de twee kennismodules over



coaching van begaafde volwassenen te volgen: *Modellen bij coaching van volwassen begaafde personen* en *Aandachtspunten bij coaching van volwassen begaafden*. Voor deelnemers met voldoende praktijkervaring in coaching van hoogbegaafde volwassenen is directe instroom in deze praktijkmodule mogelijk.

Geen syllabus aanwezig

2.2.23 Van Terman tot vandaag: de geschiedenis van begaafdheidsonderzoek

Elke wetenschapper die zich bezighoudt met begaafdheid en intelligentie baseert zich op wetenschappelijke inzichten die door de tijd heen zijn geëvolueerd. De eerste systematische pogingen om intelligentie te meten vonden plaats in de vroege 20e eeuw, met pioniers zoals Alfred Binet en Théodore Simon, die de eerste intelligentietest ontwikkelden. Later breidde Lewis Terman het concept uit via zijn longitudinale studie naar hoogbegaafde kinderen, wat de basis vormde voor veel hedendaagse inzichten. Leta Hollingworth legde de nadruk op de sociale en emotionele behoeften van hoogbegaafde leerlingen en waarschuwde voor de uitdagingen die gepaard gaan met extreme begaafdheid. Doorheen de geschiedenis hebben deze en andere onderzoekers bijgedragen aan de manier waarop we vandaag denken over intelligentie, talent en begaafdheid.

Onderzoek naar intelligentie en begaafdheid is een relatief jonge discipline die zich door de jaren heen sterk heeft ontwikkeld. De maatschappelijke kijk op begaafdheid is door de tijd heen voortdurend veranderd en werd beïnvloed door wetenschappelijke ontdekkingen, politieke beslissingen en onderwijsontwikkelingen. In deze kennismodule bieden we een historisch overzicht van hoe het onderzoek naar intelligentie en begaafdheid is geëvolueerd en welke impact dit had op beleid en praktijk.

Leerdoelen

De opleidingsmodule *Van Terman tot vandaag: de geschiedenis van begaafdheidsonderzoek* biedt een diepgaande kijk op de evolutie van het denken over begaafdheid en intelligentie doorheen de geschiedenis. Van de vroege beschavingen die intellectueel talent erkenden en stimuleerden, tot de opkomst van intelligentietesten en de ontwikkeling van onderwijsmodellen voor cognitief begaafde leerlingen. Deze module plaatst de maatschappelijke houding ten opzichte van begaafdheid in historisch



perspectief en laat zien hoe deze attitudes door de tijd heen zijn geëvolueerd, met schommelingen tussen egalitarisme en excellentie.

De module onderzoekt hoe intelligentie en begaafdheid door de eeuwen heen zijn gedefinieerd en welke impact dit had op onderwijsbeleid en maatschappelijke percepties. We belichten belangrijke historische gebeurtenissen, wetenschappelijke doorbraken en politieke beslissingen die het onderwijs aan begaafde leerlingen hebben gevormd, zowel in Europa als de Verenigde Staten.

- **Inzicht in de historische evolutie van begaafdheidsonderzoek:** deelnemers verwerven een diepgaand begrip van hoe begaafdheid en intelligentie door de geschiedenis heen zijn gedefinieerd en welke maatschappelijke en wetenschappelijke ontwikkelingen hierin een rol speelden.
- **Maatschappelijke en politieke invloeden begrijpen:** deelnemers leren hoe maatschappelijke overtuigingen, beleidsbeslissingen en economische factoren de erkenning en ondersteuning van begaafde personen beïnvloedden.
- **Kritisch reflecteren op de impact op het huidige onderwijs:** deelnemers kunnen hedendaagse benaderingen van begaafdheid plaatsen binnen hun historische context en evalueren welke lessen uit het verleden relevant zijn voor het onderwijs aan cognitief begaafde leerlingen vandaag.



1	De houding van de maatschappij ten opzichte van talent	3
1.1	Het geven aan wie al heeft	4
1.1.1	De 'detracking' beweging.....	4
1.1.2	Coöperatief leren	4
1.1.3	Elitarisme en anti-intellectualisme.....	5
1.1.4	Doen alsof we het er niets van weten.....	6
1.1.5	Ze zullen er wel vanzelf komen.....	7
1.2	Het enthousiasme van het lesgeven aan begaafde leerlingen	7
2	Een historisch overzicht van begaafdheid en begaafd onderwijs	8
2.1	Begaafdheid in de geschiedenis	8
2.2	Begaafd onderwijs in Amerika	9
2.2.1	Belangrijke gebeurtenissen voorafgaand aan begaafd onderwijs	10
2.2.2	Samenvatting en besluit.....	15
2.3	Situatie in Europa	15
2.3.1	Nederlandse situatie.....	17
2.3.2	Vlaamse situatie	21
	Literatuur.....	25



3 LESGEVERS

3.1 Hoofddocent dr. Sabine Sypré

3.1.1 GEGEVENS

Naam:	Sypré
Voornaam:	Sabine
Adres:	Tarbotstraat 23 9000 Gent België
Telefoon:	0032 478 20 69 87
Emailadres:	opleidingen@hoogbloeier.be
Geboorteplaats:	Berchem
Geboortedatum:	28 april 1970
Nationaliteit:	Belg
Burgerlijke staat:	samenwonend
Kinderen:	4
Rijbewijs:	type B

3.1.2 DIPLOMA'S

1995:	Master Burgerlijk Ingenieur Architect - Universiteit Gent - voldoening
2015:	ECHA-diploma Specialist in Gifted Education Scriptie: Wijs op weg - 'De kracht in jezelf' van Jan Kuipers (2010) vertaald naar hoogbegaafde onderpresterende jongeren in het voortgezet onderwijs
2023:	Doctor in de psychologie – KU Leuven en Universiteit Gent



Proefschrift: Ontluiken van potentieel. Het bevorderen van motivatie en betrokkenheid van cognitief begaafde leerlingen in het reguliere secundaire onderwijs

3.1.3 PUBLICATIES

<https://orcid.org/0000-0002-8696-5764>

<https://research.ugent.be/web/person/sabine-sypre-0/publications/nl>

<https://ppw.kuleuven.be/scad/staff/00125270>

3.1.4 ERVARING

3.1.4.1 Werkervaringen bouwsector

1994-1997:	stagiair ir-arch bij bvba Holemans-Minsart
1997-1999:	zelfstandig ir-arch bij ir. Holemans
1999-2010:	zaakvoerder ir-arch bij Plano Architecten & Ingenieurs
2010-2013:	zelfstandig ir-arch bij Sabine Sypré, eenmanszaak

3.1.4.2 Werkervaringen hoogbegaafdheid

2010-2014:	zelfstandig hoogbegaafdencoach bij Hoogbloeiër, eenmanszaak
2014-2018:	zelfstandig specialist hoogbegaafdheid bij Hoogbloeiër cvba
2018-2021:	valorisatiemedewerker bij Project TALENT
2018-2023:	doctoraatsonderzoek aan KU Leuven en Universiteit Gent
2022-nu:	verantwoordelijke opleidingen bij Hoogbloeiër cvba vrijwillig wetenschappelijk medewerker aan Universiteit Gent

3.1.4.3 Vrijwilligerswerk

2010-2012:	Ledenadministratie Bekina Oost-Vlaanderen
2012-2014:	Voorzitter Bekina Oost-Vlaanderen



2014-2019: Voorzitter Bekina

3.1.5 TALEN

Nederlands:	moedertaal
Engels:	professionele werkvaardigheid, niveau C
Frans:	matige werkvaardigheid, niveau B
Duits:	matige werkvaardigheid, niveau B
Arabisch:	beginner, niveau A

3.1.6 VRIJE TIJD

Schaken, muziek, tekenen, koken,...

3.1.7 ERVARING HOOGBEGAAFDHEID

2010

vanaf mei:	bestuurslid Bekina OVL ledenadministratie en organisatie van kinderen ouderactiviteiten
augustus:	zomeracademie Hoogbegaafdheid en Talentontwikkeling Frank De Mink (zie relevante setting 1 bij ECHA-opleiding)
september:	opstart Hoogbloeiër als site met info voor ouders
september:	start van het theoretisch gedeelte van ECHA-opleiding in Nijmegen
vanaf november:	thema-avonden bij Hoogbloeiër voor ouders (zie stageverslag Info-avonden bij ECHA-opleiding)

2011

maart:	opleiding Ik leer anders ivm automatiseringsproblemen bij kinderen
--------	--



vanaf april:	begeleiding van hoogbegaafde kinderen met automatiseringsproblemen
april:	seminar ECHA-opleiding
april:	zorgbeleid in Langeledeschool Wachtebeke (zie stageverslag Zorgbeleid bij ECHA-opleiding)
vanaf juli:	begeleiding van ouders van hoogbegaafde kinderen
augustus:	WCGTC-congres in Praag, wereldcongres hoogbegaafdheid (zie relevante setting 2 bij ECHA-opleiding)
september:	familiedag Bekina (zie relevante setting 3 bij ECHA-opleiding)
september:	bijdrage in tijdschrift Hoogbegaafd!?
Oktober:	Bekina-congres in Kortrijk
vanaf december:	organisatie van kinderactiviteiten zoals museumbezoek met gids, workshops voor hoogbegaafde kinderen
2012	
vanaf maart:	lezingen over hoogbegaafdheid
maart:	begeleiding van hoogbegaafde kinderen met De kracht in jezelf
juni:	begeleiding van hoogbegaafde jongeren met eigen ontwikkeld traject Wijs op weg
juni:	voorzitter van Bekina OVL- september, ECHA-congres Münster
vanaf september:	plusgroepen voor hoogbegaafde kinderen
oktober:	studiedag Innovatief Evalueren van LerenHoeZo
2013	
Februari:	ECHA-netwerkdag in Tilburg
vanaf maart:	pedagogische studiedagen voor scholen
maart:	studiedag Mythes van LerenHoeZo



mei: organisatie tienerreis CERN met Bekina
 oktober: studiedag Hinderkoppen in Antwerpen
 verdere uitbouw: begeleiding, plusgroepen, zorgbeleid/studiedagen voor scholen, advies voor ouders/scholen, organiseren van kinderactiviteiten

2014

Februari: nationaal voorzitter van Bekina
 vanaf april: ontwikkeling van onze opleiding hoogbegaafdheid
 mei: congres JOnGTalent! in Leuven
 september: ECHA-congres Ljubljana
 vanaf september: uitbreiding van Hoogbloeiër met 8 freelancers opgeleid binnen Hoogbloeiër
 december: oprichting cvba Hoogbloeiër

2015

verdere uitbouw: Hoogbloeiër cvba
 scriptie ECHA-opleiding
 november: diploma ECHA-opleiding

2016

verdere uitbouw: Hoogbloeiër cvba
 maart: ECHA-congres Wenen

2017

verdere uitbouw: Hoogbloeiër cvba

2018

verdere uitbouw: Hoogbloeiër cvba
 augustus: ECHA-congres Dublin

2018-2023



Phd-onderzoek

3.2 Externe docenten

Hoogbloeier® blijft de eindverantwoordelijke voor de opleiding, ongeacht of een externe docent wordt ingezet.

3.2.1 Veerle Cool, Gecertificeerd expert in hoogbegaafdheid en onderpresteren, verantwoordelijke doorverwijzingen Hoogbloeier®.

Veerle Cool is een ervaren coach en zorgcoördinator met ruim 25 jaar ervaring in het begeleiden van leerlingen in het eerste tot zesde middelbaar. Ze heeft zich gespecialiseerd in het ondersteunen van jongeren met leer- en ontwikkelingsstoornissen, zoals dyslexie, dyscalculie, AD(H), ASS en faalangst, en fungeert als bruggenbouwer tussen leerling, ouders en leerkrachten. Met haar sterke pedagogische achtergrond en passie voor talentontwikkeling zet Veerle zich in voor het versterken van het zelfbeeld en welbevinden van elke leerling, zodat zij op hun eigen tempo hun talenten optimaal kunnen ontplooien. Haar eigen leerhonger leidde haar naar Hoogbloeier®, waar zij samenwerkt met Sabine Sypré om onderwijsaanpassingen in het secundair onderwijs vorm te geven. Veerle heeft haar praktijk in Buggenhout en is daarnaast actief in Zemst.

3.2.2 Annelies Engelen, Coach en expert hoogbegaafdheid - Kindercentrum De Groeitrap.

Annelies Engelen is biomedisch wetenschapper met een passie voor neurowetenschappen, filosoof met een fascinatie voor het concept van intelligentie, en expert op het gebied van cognitieve begaafdheid. Als gezins- en kindercoach bij De Groeitrap werkt ze dagelijks met cognitief begaafde kinderen en hun ouders. In haar werk met ouders ligt de focus op opvoeden met aandacht voor de unieke persoonskenmerken van elk kind. Bij de begeleiding van kinderen staan mindset, emoties en jezelf kunnen zijn centraal staan. Altijd met een filosofische twist! Met haar brede expertise neemt ze je mee in de wereld van filosoferen met kinderen, en dan vooral met de denkers die nét wat meer uitdaging nodig hebben.



3.2.3 Danielle Verheye, ECHA-Specialist in Gifted Education, GEMZ

Als onderwijzeres begeleidt Danielle reeds sinds 2002 cognitief begaafde kinderen. Ze behaalde in 2004 het diploma ECHA-Specialist in Gifted Education. Ze is (co-)auteur van verschillende publicaties i.v.m. hoogbegaafdheid. Ze leidde zowel in het reguliere als privé-onderwijs onderwijsgroepen specifiek voor hoogbegaafde kinderen. Ze is gespecialiseerd in het opsporen en remediëren van opgebouwde hiaten in leerstof, het uitzetten van differentiatietrajecten en het ontwikkelen van lesmateriaal voor de kangoeroeklas. Hierbij focust ze op het ontwikkelen van een goede werkhouding, efficiënt gebruik van oplossingsstrategieën en het aanleren van studievaardigheden.

Sinds 2013 heeft ze een eigen begeleidingspraktijk GEMZ die ze combineert met haar werk in het reguliere onderwijssysteem, waar ze op verschillende scholen het zorgbeleid voor cognitief sterke leerlingen uittekent en vormgeeft. Ook begeleidt ze zelf nog steeds cognitief sterke kleuters en leerlingen zowel binnen de klas als klasextern. Hierdoor kan ze praktijkgerichte en haalbare oplossingen garanderen.

3.2.4 Hilde Mahieu, Gecertificeerd expert in hoogbegaafdheid en leren leren, HetWijsHuis.

Hilde Mahieu is al decennialang gepassioneerd door onderwijs en begeleiding, met een sterke focus op hoogbegaafdheid, leren leren en executieve functies. Vanuit haar ruime ervaring als directeur basisonderwijs, pedagogisch begeleider en coach voor hoogbegaafde jongeren ontwikkelde ze een diepgaande expertise in het ondersteunen van cognitief sterk functionerende leerlingen.

Als oprichter van HetWijsHuis begeleidt Hilde dagelijks jongeren en studenten bij het ontwikkelen van hun executieve vaardigheden en studieaanpak. Ze volgde diverse specialisaties, waaronder de opleiding tot expert hoogbegaafdheid bij Hoogbloei® en talentbegeleider bij Novilo. Daarnaast heeft ze ervaring als pedagogisch begeleider, schooldirecteur en lector leerlingbegeleiding en groepsmanagement.

Binnen Hoogbloei® verzorgt Hilde sessies rond executieve functies, waarin ze theoretische inzichten combineert met concrete en toepasbare strategieën. Haar doel is om leerkrachten, coaches en begeleiders praktische handvatten aan te reiken om executieve vaardigheden bij cognitief begaafde leerlingen te versterken, zodat ze niet alleen intellectueel, maar ook praktisch en sociaal-emotioneel kunnen groeien.



3.2.5 Katrien Bartholomeeussen, professioneel gecertificeerd coach, erkend bemiddelaar - www.co-consult.be.

Katrien Bartholomeeussen is een professioneel coach, erkend bemiddelaar en manueel therapeut met een brede expertise in professionele ontwikkeling, samenwerking en conflicthantering. Met meer dan 30 jaar ervaring combineert ze diepgaande kennis van coaching en bemiddeling met een praktische, no-nonsense aanpak. Haar werk richt zich op ondernemers, vrije beroepen en snelle denkers en hoogbegaafde volwassenen die vastlopen in professionele dilemma's.

Ze volgde een professionele coachingopleiding bij ICF Belgium en specialiseerde zich in loopbaanbegeleiding, stress- en burnout, ondernemingscoach en zoveel meer. Als erkend bemiddelaar in ondernemingszaken (UGent) helpt ze professionals bij het vinden van duurzame oplossingen voor conflicten. Wat ook een meerwaarde betekent voor het begeleiden van conflicthantering bij hoogbegaafden binnen hun denken en handelen. Naast haar werk als coach en bemiddelaar heeft Katrien een achtergrond in de gezondheidszorg, met een Master in Motorische Revalidatie en Kinesithérapie (KU Leuven) en een internationale specialisatie in manuele therapie. Ze is tevens docent. Ze was oprichter en jarenlang zaakvoerder van een groepspraktijk voor manuele therapie en letselpreventie en heeft een aantal jaren geleden bewust de keuze gemaakt om terug als solo-ondernemer te werken.

3.2.6 Isabelle Van de Vijver, Hoogbloeier® Begaafdheidscoach en Begaafdheidscoördinator, www.sofrobalance.be.

Isabelle Van de Vijver heeft een brede expertise in coaching en begeleiding, met een sterke focus op hoogbegaafdheid, stress- en burn-outpreventie en emotionele veerkracht en loopbaanbegeleiding. Vanuit haar achtergrond als sofrologe, coach en trainer combineert ze wetenschappelijk onderbouwde technieken met ervaringsgericht werken, waardoor ze een unieke aanpak biedt in het begeleiden van (hoog)begaafde volwassenen.

Door haar jarenlange ervaring in loopbaanbegeleiding, leiderschapsontwikkeling en persoonlijke groei, begrijpt Isabelle hoe complexe denkprocessen en intens gevoelsleven het functioneren van hoogbegaafden beïnvloeden. Ze volgde diverse opleidingen, waaronder de trajecten Begaafdheidscoach en Begaafdheidscoördinator bij



Hoogbloeiër®, Sofrologie, hartcoherentie en EFT, en integreert deze methodieken in haar coaching trajecten.

